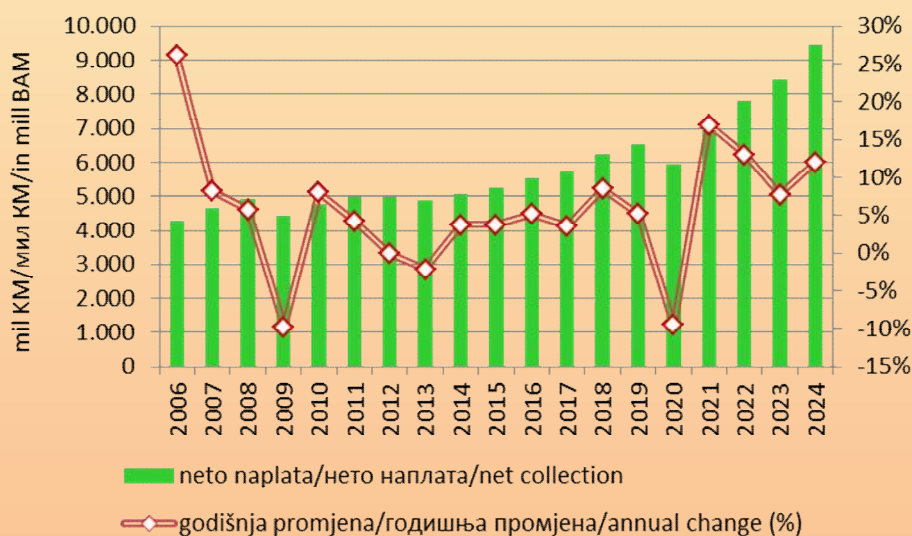

Macroeconomic Unit of the Governing Board of the Indirect Taxation Authority

ОМЈА Билтен

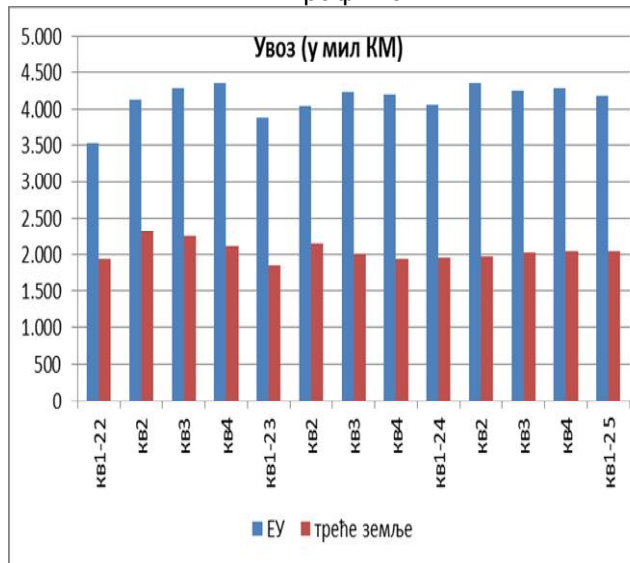
Broj
Број
Number **239/240**

maj/juni 2025 – svibanj/lipanj 2025 – мај/јуни 2025 – May/June 2025

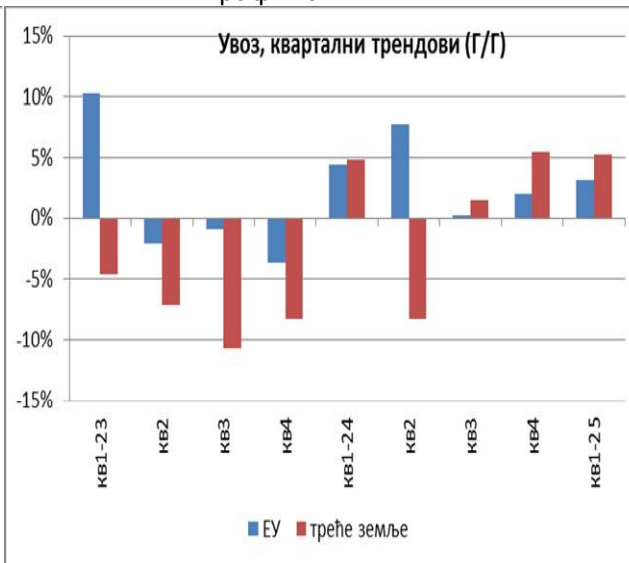
У фокусу...

У вријеме израде (половина априла) средњорочних пројекција наплате индиректних пореза за период 2025-2028 нису били доступни службени подаци о увозу у марту 2025., али подаци о наплати ПДВ-а на увоз и царина су индиректно указивали на тренд раста увоза. За наплату прихода од царина значајно је пратити увоз из ЕУ и трећих земаља. Након објаве званичних података може се закључити да је у првом кварталу 2025. увоз из ЕУ у апсолутном износу мањи него у претходна три квартала, док је увоз из трећих земаља био на нивоу посљедња два квартала (Графикон 1).

Графикон 1

Графикон 2

Међутим, квартална поређења указују на другачији закључак. Стопе раста увоза у посљедња три квартала имају растући тренд. Увоз из ЕУ у првом кварталу 2025. већи је за 3,1% у односу на исти квартал 2024., док је увоз из трећих земаља већи за 5,3% (Графикон 2).

др Динка Антић
шеф Одјељења

Садржај:

Пројекције прихода од индиректних пореза за период 2025-2028	2
Листа табела и графика	2
Сажетак	3
I. Основе и претпоставке пројекција прихода од индиректних пореза	4
II. Пројекције прихода од индиректних пореза 2025-2028 (основни сценарио)	10
III. Аналитика пројекција прихода од индиректних пореза по врстама	16
1. ПДВ	16
2. Акцизе	21
3. Царине	30
4. Путарина	32
IV. Ризици	34
Додатак: посљедње пројекције међународних институција	36
Кретање прихода од акциза на пиво	37

техничка обрада : Сулејман Хасановић, ИТ сарадник
лектор : Дарија Комленовић, проф. англистике

ПРОЈЕКЦИЈЕ ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА ЗА ПЕРИОД 2025-2028**ЛИСТА ТАБЕЛА И ГРАФИКОНА****Табеле**

Табела 1. Пројекција раста БДП-а, ДЕП, март 2025	4
Табела 2. Удио прихода од индиректних пореза са ЈР УИО у БДП-у и укупној потрошњи (С) .	9
Табела 3. Основни сценарио пројекција прихода од индиректних пореза (2025-2028), април 2025. г.	10
Табела 4. Основни сценарио пројекција прихода од индиректних пореза у % БДП-а, април 2025. г.	10
Табела 5. Разлике извршења прихода у 2024. г. односу на пројекције из октобра 2024. г. ..	11
Табела 6. Разлике пројекција прихода у односу на пројекције из октобра 2024.г. (у мил КМ)	11
Табела 7. Пројекције ЕК, јесен 2024.....	36
Табела 8. Пројекције реалног раста БДП-а, ММФ, јануар 2024	36
Табела 9. Пројекције ЕЦБ раста БДП-а и инфлације за Еурозону, март 2025.	36

Графикони

Графикон 1. Разлика стопа раста макроекономских показатеља за период 2024-2027	6
Графикон 2. Нето приходи од индиректних пореза на ЈР УИО, 2006-2024	7
Графикон 3. Индиректни порези у потрошњи и БДП-у, 2006-2024.....	8
Графикон 4. Мјесечна наплата прихода од индиректних пореза	12
Графикон 5. Квартални трендови у наплати индиректних пореза	13
Графикон 6. Номинални ефекти наплате по врсти пореза, I-III 2025.	14
Графикон 7. Пројекције ДЕП-а за 2025-2028 (март 2025)	15
Графикон 8. Трендови у наплати бруто ПДВ-а.....	16
Графикон 9. Трендови у наплати ПДВ-а на увоз и домаћег ПДВ-а (I-III 2025)	17
Графикон 10. Квартални трендови у наплати компоненти ПДВ-а	17
Графикон 11. Трендови у исплатама поврата ПДВ-а	18
Графикон 12. Трендови у наплати нето ПДВ-а.....	19
Графикон 13. Нето ПДВ (наплата и пројекције).....	20
Графикон 14. Наплата укупних прихода од акциза	21
Графикон 15. Наплата акциза на дуван	22
Графикон 16. Пројекција прихода од акциза на дуван	23
Графикон 17. Кретање основице за акцизе на деривате нафте 2006-2024 по врстама деривата	25
Графикон 18. Структура основице за акцизе на деривате нафте у 2006. и 2024. г.....	25
Графикон 19. Седмичне цијене дизел горива на тржишту БиХ.....	26
Графикон 20. Наплата прихода од акциза на деривате нафте	26
Графикон 21. Нето акцизе на деривате нафте (наплата и пројекције)	27
Графикон 22. Наплата акциза на кафу	28
Графикон 23. Наплата акциза на пиво, вино, алкохол и алкохолна пића	29
Графикон 24. Наплата прихода од царина	30
Графикон 25. Нето царине (наплата и пројекције)	31
Графикон 26. Наплата прихода од путарине	32
Графикон 27. Нето путарина (наплата и пројекције)	33

Сажетак

Пројекције
макроекономских
показатеља

Према пројекцијама ДЕП-а, у 2025. години се очекује реални раст БДП-а од 2,7% у БиХ. Пројектована стопа реалног раста финалне потрошње у 2025. години износи 2,1% а инвестиција 4,5%. Очекивана стопа реалног раста извоза износи 3,4%, а увоза 3,6%. Према пројекцијама ДЕП-а, у 2026., 2027. и 2028. години се очекују стопе реалног раста БДП-а од 3%, 3,1% и 3,3%, респективно.

Трендови наплате
прихода од
индиректних пореза
2006-2024

У 2006. години је прикупљено 4,12 млрд КМ нето прихода од индиректних пореза на ЈР УИО. У скоро свим годинама од увођења ПДВ-а забиљежен је раст прикупљених прихода на ЈР УИО. Изузеци су биле: „кризна“ 2009. година када је остварен пад прихода од 9,9%, стагнација и блажи пад прихода у 2012. и 2013. години, те пад у 2020. години од 9,3% као посљедица ефеката вируса корона. У свим осталим годинама забиљежен је раст, а највећи је остварен у 2021. години, и то по стопи од 16,7%. У 2024. години је остварен годишњи раст прихода од индиректних пореза од 12% и рекордна номинална наплата од увођења ПДВ-а у износу од 9,45 млрд КМ.

Трендови наплате
прихода од
индиректних пореза у
I-III 2025

У првом кварталу 2025. наплата прихода од индиректних пореза је снажно осцилирала. У прва два мјесеца 2025., и поред раста бруто наплате, нето наплата је била мања у односу на исти период 2024. Разлог за лошији старт почетком године су биле високе исплате поврата ПДВ-а. Међутим, снажним растом наплате индиректних пореза у марту заустављени су негативни трендови из прва два мјесеца 2025. У коначници, нето наплата у првом кварталу 2025. је износила 2,21 млрд КМ или 103,4 мил КМ више у односу на први квартал 2024.

Пројекције прихода од
индиректних пореза

Пројектована наплата прихода од индиректних пореза у 2025. години износи 9.920,6 мил КМ, што је за 5% више него у претходној години. Пројектоване стопе раста нето прихода од индиректних пореза за 2026., 2027. и 2028. годину износе 4,2%, 4,6% и 4,3% респективно. Пројекција прихода у наведеном периоду заснована је на пројектованим релевантним макроекономским показатељима, историјској сезонској шеми наплате и пројекцијама појединих категорија прихода за 2025. годину.

Ризици

Остварење пројектованог нивоа прихода од индиректних пореза у периоду 2025-2028 је подложно сљедећим ризицима: свим ризицима за остварење пројектованих макроекономских показатеља (ДЕП) и ризицима који се односе на саму наплату прихода од индиректних пореза и борбу против сиве економије. Измјене Закона о ПДВ-у којима се уводи право на поврат ПДВ-а на куповину првог стамбеног објекта ступиле су на снагу у априлу 2025., али ће се примјењивати након ступања на снагу измјена Правилника о примјени Закона о ПДВ-а, којима ће се прецизирати услови за примјену права на поврат ПДВ-а. Из тог разлога, у вријеме израде пројекција, није могуће процијенити статичке ефекте на наплату индиректних пореза у смислу губитака прихода од ПДВ-а.

I ОСНОВЕ И ПРЕТПОСТАВКЕ ПРОЈЕКЦИЈА ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА

Пројекције прихода од индиректних пореза темеље се на пројекцијама макроекономских показатеља ДЕП-а из марта 2025. године, а узимају у обзир трендове наплате индиректних пореза, те текуће владине политике у области индиректног опорезивања (основни или *baseline* сценарио). **Измјене Закона о ПДВ-у којом се уводи право на поврат ПДВ-а на куповину првог стамбеног објекта¹ ступиле су на снагу 12.04.2025. године, али ће се примјењивати након ступања на снагу измјена Правилника о примјени Закона о ПДВ-а.** Измјенама Правилника ће се прецизирати услови за примјену права на поврат ПДВ-а. Из тог разлога, у вријеме израде овог документа, није могуће процијенити губитке у наплати индиректних пореза по овом основу, те **потенцијални ефекти на наплату прихода од ПДВ-а нису укључени у пројекције прихода од индиректних пореза.**

1. Пројекције макроекономских показатеља, ДЕП

1.1. Пројекције, ДЕП, март 2025

Економска кретања у 2024. години

Према подацима Агенције за статистику БиХ за период јануар-септембар 2024. године процјењује се да је реални раст БДП-а у Босни и Херцеговини износио 2,5% у односу на исти период претходне године.² Ова стопа економског раста једнака је процјени Дирекције за економско планирање БиХ (ДЕП) о кретању економског раста у на нивоу цијеле 2024. године.³ У ДЕП-у наглашавају да је домаћа тражња (потрошња и инвестиције) била главни носилац економског раста. Према процјени ДЕП-а, раст финалне потрошње износио је 2,6%. Процјењена стопа раста инвестиција у 2024. години износи 8%.⁴ У ДЕП-овом извјештају се наводи да је допринос спољног сектора економском расту у Босни и Херцеговини био негативан. Према њиховој процјени, реални раст увоза износио је 2,5%, а извоза -1,6%.

Пројекције за период 2025-2028

У Табели 1. су представљене посљедње пројекције ДЕП-а (ДЕП, март 2025) номиналног и реалног раста БДП-а за период 2025-2028.

Табела 1. Пројекција раста БДП-а, ДЕП, март 2025

	Званични подаци	Пројекције				
	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Номинални раст	11,7	5,2	5,6	4,9	4,9	5,2
Реални раст	1,9	2,5	2,7	3,0	3,1	3,3

Извор: ДЕП, март 2025. године

Према пројекцијама ДЕП-а, у 2025. години се очекује реални раст БДП-а од 2,7% у БиХ. У ДЕП-у наводе да би домаћа тражња кроз повећање потрошње и инвестиција требала представљати главно упориште пројектованог економског раста, уз позитивни допринос

¹ Службени гласник БиХ бр. 20/25

² Агенција за статистику Босне и Херцеговине, Саопштење, „Бруто домаћи производ, расходни приступ, тромјесечни подаци за КЗ 2024. годину“, 30.12.2024. године.

³ Пројекције ДЕП-а, март 2025. године

⁴ У ДЕП-у посебно истичу да је приликом интерпретације стопе раста инвестиција потребно имати у виду да ова категорија укључује и залихе, што отежава анализу доприноса инвестиција у структури економског раста у Босни и Херцеговини.

спољног сектора у односу на 2024. годину. Пројектована стопа реалног раста финалне потрошње у 2025. години износи 2,1% а инвестиција 4,5%. Очекивана стопа реалног раста извоза износи 3,4%, а увоза 3,6%.

Према пројекцијама ДЕП-а, у 2026., 2027. и 2028. години се очекују стопе реалног раста БДП-а од 3%, 3,1% и 3,3%, респективно. Као и у 2025. години, приватна потрошња и инвестиције представљају кључни ослонац прогнозираног економског раста током овог периода. Тако се у периоду од 2026. до 2028. године очекује просјечна стопа раста приватне потрошње од 1,8%⁵, те просјечни раст јавне потрошње по истој стопи⁶ на годишњем нивоу. У наведеном периоду се очекује повећање инвестиција по просјечној годишњој стопи раста од око 5,3%,⁷ нешто нижи просјечни годишњи раст извоза од око 4,3%,⁸ те спорија просјечна годишња стопа раста увоза од 3,4%⁹.

1.2. ДЕП, ревизија пројекција макроекономских показатеља за БиХ

На основу Графикана 1. се могу упоредити ДЕП-ове посљедње пројекције (март 2025) са претходним (септембар 2024), а који се односе на стопе раста БДП-а и његових компоненти.

Пројекције за 2024. годину

Увидом у ДЕП-ове пројекције за 2024. годину, закључујемо да није било значајнијих корекција у односу на њихове претходне, септембарске пројекције. Номинална стопа раста БДП-а је коригована за свега +0,1 п.п., са 5,1% у септембру 2024. године на 5,2% у марту 2025. године. Пројекција стопе раста увоза је остала иста, док је пројекција стопе раста извоза коригована за -1,4 п.п. Пројекција номиналног раста приватне и владине потрошње није коригована, док је пројекција стопе раста инвестиција коригована за +3 п.п. На крају, пројектована стопа раста инфлације је коригована за -0,3 п.п. док је реална стопа раста БДП-а коригована за +0,1 п.п. (Графикон 1, 2024. година)

Пројекције за 2025. годину

Ако посматрамо ДЕП-ове пројекције за текућу, 2025. годину, можемо закључити да је пројекција номиналног раста БДП-а повећана за +0,5 п.п., са 5,1% у септембру 2024. на 5,6% у марту 2025. Пројектована стопа раста увоза коригована је за +0,6 п.п., а извоза за -1,1 п.п.¹⁰ Пројектована стопа раста приватне потрошње је највише коригована, за +1,5 п.п., док је стопа владине потрошње коригована за +0,3 п.п. На крају, стопа раста инвестиција је коригована за +0,5 п.п. Треба такође напоменути да је стопа инфлације за 2025. годину коригована за +1,1 п.п., са 1,9% у септембру 2024. године, на 3% у марту 2025. Стопа реалног раста БДП-а је скромно коригована за -0,1 п.п. (Графикон 1, 2025. година)

Пројекције за 2026. годину

У односу на претходне ДЕП-ове пројекције, пројекција номиналног раста БДП-а за 2026. годину коригована је за -0,4 п.п. и то: пројекција раста увоза за -1,4 п.п., извоза за -3,1 п.п., инвестиција за -1,1 п.п., док пројектоване стопе раста приватне и владине потрошње нису кориговане (Графикон 1, 2026. година).

⁵ 2026: 1,9%, 2027: 2%, 2028: 1,5%

⁶ 2026: 1,7%, 2027: 2,1%, 2028: 1,6%

⁷ 2026: 4,1%, 2027: 5,6%, 2028: 6,2%

⁸ 2026: 2,9%, 2027: 4,7%, 2028: 5,3%

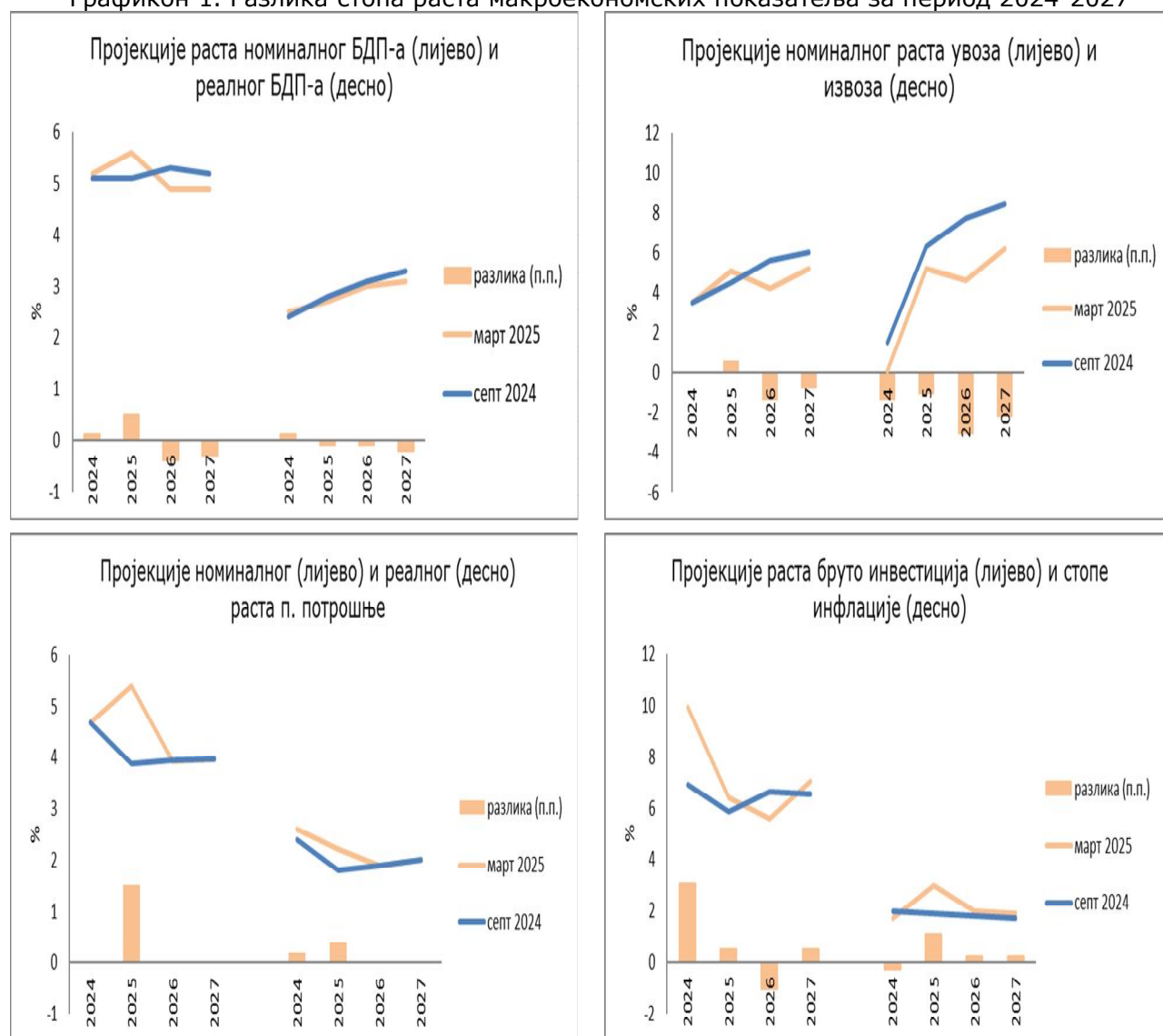
⁹ 2026: 2,6%, 2027: 3,6%, 2028: 4,0%

¹⁰ Пројекција раста увоза је коригована са 4,5% на 5,1%, а извоза са 6,3% на 5,2%.

Пројекције за 2027. годину

Пројекција номиналног раста БДП-а за 2027. годину коригована је за -0,3 п.п. у односу на претходне пројекције и то: пројекција раста увоза за -0,8 п.п., извоза за -2,2 п.п., инвестиција за +0,5 п.п., владине потрошње за +0,7 п.п., док пројекција стопе раста приватне потрошње није коригована (Графикон 1, 2027. година).

Графикон 1. Разлика стопа раста макроекономских показатеља за период 2024-2027

Извор: Израчун и приказ ОМА на основу пројекција ДЕП-а из марта 2025. и септембра 2024. године

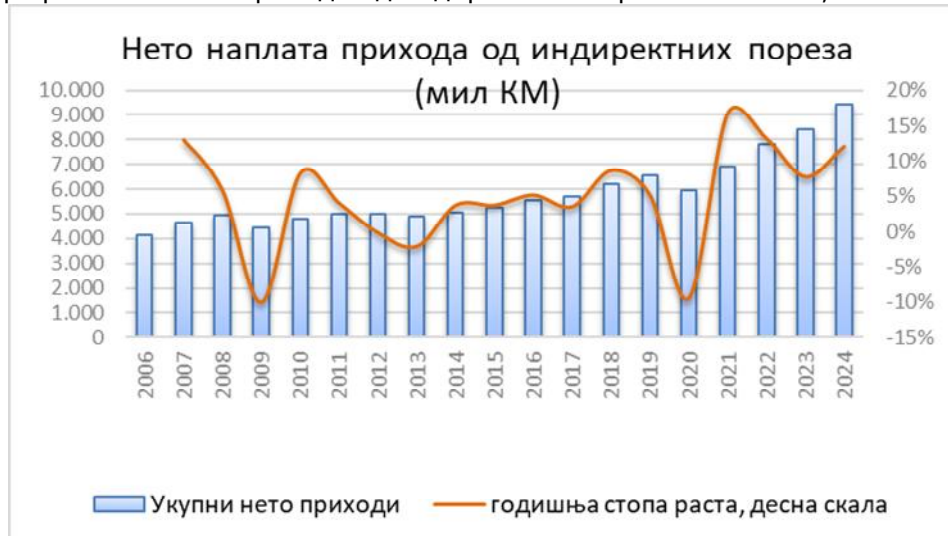
2. Текуће политике у области индиректног опорезивања

Обавезе и систем плаћања ПДВ-а регулишу се Законом о порезу на додату вриједност ("Службени гласник БиХ", бр. 9/05, 35/05, 100/08 и 33/17). Политика акциза регулисана је Законом о акцизама у Босни и Херцеговини ("Службени гласник БиХ", бр. 49/09, 49/14, 60/14, 91/17 и 50/22)¹¹. Политика акциза на дуван у 2025. години утврђена је Законом о акцизама и Одлуком¹² Управног одбора УИО. Будући да је законски плафон укупне акцизе на цигарете од 176 КМ/1000 цигарета достигнут за све цјеновне категорије цигарета у 2019. години, окончана је хармонизација са стандардима ЕУ у сфери опорезивања цигарета, док се на опорезивање резаног дувана примјењује политика према измјенама Закона из 2014. године.¹³ Законом¹⁴ о царинској политици у Босни и Херцеговини уређују се основни елементи царинске политике, те општа правила и поступци који се примјењују на робу која се уноси и износи из царинског подручја Босне и Херцеговине.

3. Трендови наплате индиректних пореза (2006-2024)

У 2006. години је прикупљено 4,12 млрд КМ нето прихода од индиректних пореза на ЈР УИО. У скоро свим годинама од увођења ПДВ-а забиљежен је раст прикупљених прихода на ЈР УИО. Изузеци су биле: „кризна“ 2009. година када је остварен пад прихода од 9,9%, стагнација и блажи пад прихода у 2012. и 2013. години, те пад у 2020. години од 9,3% као посљедица ефеката вируса корона. У свим осталим годинама забиљежен је раст ових прихода, а највећи је остварен у 2021. години, и то по стопи од 16,7%. У 2024. години је остварен годишњи раст прихода од индиректних пореза од 12% и рекордна номинална наплата од увођења ПДВ-а у износу од 9,45 млрд КМ. Коначно, раст наплате у 2024. години у односу на 2006. годину износио је високих 129,2%.

Графикон 2. Нето приходи од индиректних пореза на ЈР УИО, 2006-2024

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ, израчун и приказ ОМА

¹¹ Напомињемо да су се измјене Закона о акцизама („Службени гласник БиХ“ бр. 50/22) почеле примјењивати од момента ступања на снагу подзаконских аката које је усвојио Управни одбор УИО.

¹² Одлука о утврђивању специфичне и минималне акцизе на цигарете и износ акцизе на дуван за пушење за 2025. годину (Службени гласник БиХ бр. 84/24).

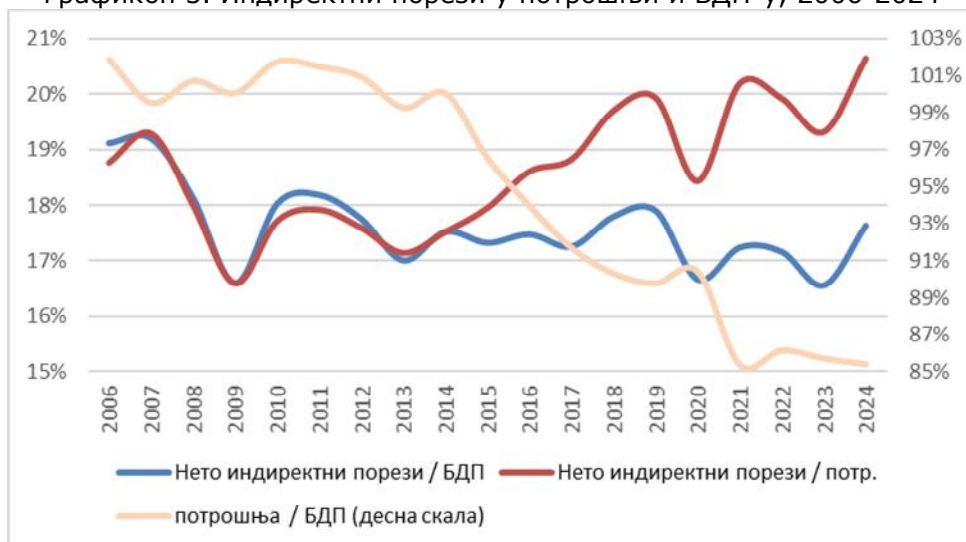
¹³ Нова политика је у примјени од 01.08.2014. (Измјене Закона о акцизама у БиХ „Службени гласник БиХ“ бр. 49/14).

¹⁴ Нови Закон о царинској политици („Службени гласник БиХ“ бр. 58/15) примјењује се од 01.08.2022. године („Службени гласник БиХ“ бр. 23/22), а до тог датума се примјењивао стари Закон о царинској политици, са изузетком члана 207. новог Закона, који се примјењује од 25.04.2018.г.

У Графикону 3. је удио индиректних пореза у БДП-у БиХ у периоду 2006-2024 разложен на компоненте, у складу са методологијом из OECD анализе на производ: (1) удјела прихода од индиректних пореза у укупној потрошњи и (2) удјела укупне потрошње у БДП-у¹⁵. На основу Графикана 3. се може закључити да је удио индиректних пореза у БДП-у и у потрошњи био на приближно једнаком нивоу све до 2015.г, до када се удио потрошње у БДП-у кретао на нивоу око високих 100%. Од 2015. године је наступио тренд пада удјела потрошње у БДП-у (са изузетком благог раста у 2020. и 2022. години), а у 2023. години он је износио 85,7%. Са падом удјела потрошње у БДП-у, од 2015. године је линија удјела индиректних пореза у потрошњи изнад линије њиховог удјела у БДП-у.

Удио индиректних пореза са ЈР УИО у БДП-у је значајно варирао протеклих година (Табела 2). Од увођења ПДВ-а (2006) се распон овог показатеља кретао од 16,6% (минимална вриједност, 2009. и 2023. година) до 19,2% (максимална вриједност, 2007. година). У 2023. години је износио 16,6%, понављајући своју минималну вриједност из 2009. године. Динамика индиректних пореза у БДП-у зависила је од бројних фактора: кретања пореских стопа и пореске основице, ефикасности наплате пореза, кретања потрошње, али и других категорија бруто друштвеног производа (инвестиције, увоз и извоз), које осим потрошње утичу на висину називника овог показатеља.

Графикон 3. Индиректни порези у потрошњи и БДП-у, 2006-2024

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ, БХАС и ДЕП (израчун и приказ ОМА)

Удио индиректних пореза са ЈР УИО у укупној потрошњи је такође варирао, а од 2014. до 2019. године имао је непрекидни тренд раста. У 2019. години је износио 19,9%, док је у 2020. години опао на 18,4%. У 2021. години је поново нарастао на 20,2%, што је максимум од увођења ПДВ-а. У 2022. години износио је 19,9%, те 19,3% у 2023. години.

¹⁵Simon, H. and M. Harding (2020), "What drives consumption tax revenues?: Disentangling policy and macroeconomic drivers", OECD Taxation Working Papers.

Табела 2. Удио прихода од индиректних пореза са ЈР УИО у БДП-у и укупној потрошњи (С)

%	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Индиректни порези / БДП	19,1	19,2	18,1	16,6	18,0	18,2	17,8	17,0	17,5	17,3	17,5	17,3	17,8	17,9	16,7	17,2	17,2	16,6	17,6
Индиректни порези / потр.	18,8	19,3	18,0	16,6	17,7	17,9	17,6	17,1	17,5	17,9	18,6	18,8	19,7	19,9	18,4	20,2	19,9	19,3	20,7

Извор: Калкулација на основу података УИО, БХАС¹⁶ и пројекција ДЕП-а за 2024. год.

Уколико у обзир узмемо пројекције макроекономских показатеља за 2024. годину Дирекције за економско планирање БиХ (ДЕП) из марта 2025. године, можемо сагледати учешће нето наплате индиректних пореза у бруто друштвеном производу и потрошњи у наведеној години.

Процијењени¹⁷ удио нето наплате индиректних пореза у БДП-у порастао је за 1,08 п.п., са 16,6% у 2023. на 17,6% у 2024. години.

Процијењени раст удјела нето индиректних пореза у укупној потрошњи у 2024. години износио је 1,33 п.п. (са 19,3% у 2023. на 20,7% у 2024. години). Највећи допринос процијењеном расту имају приходи од ПДВ-а (+0,82 п.п.), што, с обзиром на непромијењене политике опорезивања указује на раст ефикасности наплате прихода. Слиједе приходи од акциза и путарине, гдје заједнички допринос расту њиховог удјела у потрошњи износи +0,42 п.п.. Од тога, сам раст удјела акциза на дуван износи 0,28 п.п. што указује на ефекте базе, односно губитка прихода од акциза због промјене начина плаћања акциза на дуванске прерађевине у 2023. години.

Након што буду доступни званични подаци Агенције за статистику БиХ (БХАС) о макроекономским показатељима, моћи ће се израчунати колико званично износи наведени удио, те процијенити колико је на њега утицао раст ефикасности наплате прихода, а колико су износили ефекти мјера промјене политика (првенствено ефекат базе, односно утицај промјене политике опорезивања дувана на основицу у 2023. години).

¹⁶ Бруто домаћи производ према производном, доходном и расходном приступу 2023, објављен 23.01.2025. године; Агенција за статистику БиХ (за податке 2015-2023); Бруто домаћи производ - ванредно саопштење од 19.07.2021. године (Таб.2.1), Агенција за статистику БиХ (за податке до 2014. године)

¹⁷ Ради се о процјени јер је називник процијењена категорија.

II ПРОЈЕКЦИЈЕ ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА 2025-2028 (основни сценарио)

1. Табеларни приказ пројекција прихода (2025-2028)

Табела 3. Основни сценарио пројекција прихода од индиректних пореза (2025-2028), април 2025. г.

Врста прихода (нето)	у мил КМ						Пројектована стопа раста			
	Извршење	Пројекција					2025	2026	2027	2028
	2024	2025	2026	2027	2028					
ПДВ	6.227,1	6.552,0	6.842,0	7.174,9	7.475,9		5,2%	4,4%	4,9%	4,2%
Акцизе	1.851,7	1.929,9	2.011,2	2.098,0	2.193,7		4,2%	4,2%	4,3%	4,6%
Царине	580,1	649,9	677,2	712,4	750,8		12,0%	4,2%	5,2%	5,4%
Путарина	732,3	739,5	761,6	785,3	811,2		1,0%	3,0%	3,1%	3,3%
Остало	57,4	49,4	49,4	49,4	49,4		-14,1%	0,0%	0,0%	0,0%
УКУПНО	9.448,6	9.920,6	10.341,3	10.819,9	11.280,9		5,0%	4,2%	4,6%	4,3%
Намјенска путарина *)	-457,4	-462,2	-476,0	-490,8	-507,0		1,0%	3,0%	3,1%	3,3%
Средства за расподјелу	8.991,2	9.458,5	9.865,3	10.329,1	10.773,9		5,2%	4,3%	4,7%	4,3%

Напомена:

Како би се осигурала упоредивост пројектованих и наплаћених прихода од индиректних пореза, пројекције прихода од индиректних пореза приказане су на готовинској основи у складу са извјештајима УИО о наплати по врстама прихода.

*) Намјенска путарина је до 1.2.2018. износила 0,10 КМ/литар деривата нафте, намијењена у цијелости за изградњу аутопутева, а од 1.2.2018. 0,25 КМ/литар деривата нафте, за изградњу аутопутева (0,20 КМ/литри) и изградњу и реконструкцију осталих путева (0,05 КМ/литри).

Категорија „Остало“ укључује остале приходе који се прикупљају на ЈР УИО (приходи од терминала, закупнина и сл.), те неусклађене приходе (приходи који остану неусклађени након коначног усклађивања наплате прихода са пријавама и декларацијама у ИТ систему УИО), нетиране са осталим повратима који нису директно везани за врсте прихода.

Табела 4. Основни сценарио пројекција прихода од индиректних пореза у % БДП-а, април 2025. г.

Врста прихода (нето)	у % БДП-а				
	Извршење	Пројекција			
	2024	2025	2026	2027	2028
ПДВ	11,6%	11,6%	11,5%	11,5%	11,4%
Акцизе	3,5%	3,4%	3,4%	3,4%	3,3%
Царине	1,1%	1,1%	1,1%	1,1%	1,1%
Путарина	1,4%	1,3%	1,3%	1,3%	1,2%
Остало	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%	0,1%
УКУПНО	17,6%	17,5%	17,4%	17,4%	17,2%
Намјенска путарина	-0,9%	-0,8%	-0,8%	-0,8%	-0,8%
СРЕДСТВА ЗА РАСПОДЈЕЛУ	16,8%	16,7%	16,6%	16,6%	16,4%

Извор података за БДП: ДЕП, Макроекономске пројекције, март 2025.

2. ОМА, ревизија пројекција прихода од индиректних пореза

2.1. Разлике извршења за 2024. годину у односу на пројекције из октобра 2024.

У 2024. години наплаћено је 9.448,6 мил КМ прихода од индиректних пореза. У ревидираним пројекцијама из октобра 2024. године било је планирано да ће се прикупити 9.365,8 мил КМ. Разлика остварених прихода и пројекције из октобра 2024. износи +82,8 мил КМ (Табела 5).

Кумулативна стопа раста прихода од индиректних пореза за једанаест мјесеци 2024. године у односу на исти период претходне године износила је 11%, што је тачно одговарало пројектованој стопи раста на нивоу године. Међутим, у децембру 2024. је остварен раст прихода од високих 23,2% у односу на исти мјесец претходне године, што је кумулативну стопу раста за дванаест мјесеци подигло на 12%. Посматрано у апсолутним износима, нето приходи од индиректних пореза су у децембру 2024. порасли за 160,6 мил КМ. Снажан раст нето прихода у децембру резултат је високог раста прихода од акциза на дуван, царина и ПДВ-а на увоз, те смањења исплата поврата.

Табела 5. Разлике извршења прихода у 2024. г. односу на пројекције из октобра 2024. г.

Врста прихода (нето) у мил КМ	Пројекције октобар 2024	Извршење прихода 2024	Разлика
ПДВ	6.204,1	6.227,1	23,0
Акцизе	1.807,5	1.851,7	44,1
Царине	574,9	580,1	5,2
Путарина	729,5	732,3	2,8
Остало	49,7	57,4	7,7
УКУПНО	9.365,8	9.448,6	82,8

Скоро половина "пребачаја" пројекција из октобра 2024. односи се на приходе од акциза на дуван (+39,9 мил КМ). Снажан раст прихода од акциза на дуванске прерађевине у децембру 2024. године (25,3%) и велики пад у јануару 2025. године (-14,7%) указују на тадашњу процјену дуванских компанија о почетку зимске сезоне у децембру 2024. године, која се, у коначници, показала исправном, за разлику од претходних година када је врх зимске сезоне био у јануару/фебруару.

2.2. Разлике пројекција прихода за период 2025-2027 у односу на октобарске пројекције

Разлике пројекција прихода за период 2025-2027 у односу на пројекције из октобра 2024. године представљене су у Табели 6. У односу на претходне пројекције, пројекције прихода за 2025., 2026. и 2027. годину ревидиране су за +187,6 мил КМ, +214,6 мил КМ и +275,7 мил КМ, респективно.

Табела 6. Разлике пројекција прихода у односу на пројекције из октобра 2024.г. (у мил КМ)

Врста прихода (нето)	2025	2026	2027
ПДВ	107,8	144,0	210,9
Акцизе	43,6	41,8	40,7
Царине	49,1	42,7	39,9
Путарина	-10,5	-11,5	-13,5
Остало	-2,3	-2,3	-2,3
УКУПНО	187,6	214,6	275,7

У односу на претходне, ДЕП-ове пројекције из марта 2025. године за 2025. годину ревидиране су навише за: укупан БДП (+0,5 п.п.), те његових компоненти: увоз (+0,6 п.п.), приватна потрошња (1,5 п.п.), јавна потрошња (+0,3 п.п.), инвестиције (+0,5 п.п.), док су пројекције стопе раста извоза смањене (-1,1 п.п). Пројекција номиналног раста БДП-а за 2026. годину коригована је за -0,4 п.п. док је иста за 2027. годину коригована за -0,3 п.п.¹⁸

Можемо закључити да је ревизија пројекција ПДВ-а, акциза и царина за 2025. годину резултат: (1) увећања статистичке основице (+82,8 мил КМ; разлика извршења прихода у 2024. години и пројекције из октобра 2024. године), (2) текућих трендова наплате у 2025. години, према расположивим подацима и (3) ревизије навише пројекције раста БДП-а, увоза и потрошње за 2025. годину.

Ревизија пројекција прихода за 2026. и 2027. годину је кумулативни резултат промјене статистичке основице (пројекције за 2025. годину) и ревизије пројекција макроекономских показатеља.

3. Пројекција укупних прихода од индиректних пореза

3.1. Пројекције за 2025

У првом кварталу наплата прихода од индиректних пореза је снажно осцилирала. У прва два мјесеца 2025., и поред раста бруто наплате, нето наплата је била за 3,3 мил КМ мања у односу на исти период 2024., односно мања за 0,2%. Разлог за лошији старт почетком године су биле високе исплате поврата ПДВ-а. Међутим, снажним растом наплате индиректних пореза у марту заустављени су негативни трендови из прва два мјесеца 2025. године (Графикон 4).

Графикон 4. Мјесечна наплата прихода од индиректних пореза

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ (израчун и приказ ОМА)

Према прелиминарном извјештају о готовинском току на ЈР УИО у марту 2025. је наплаћено 949,8 мил КМ бруто прихода или 76,8 мил КМ више него у марту 2024. Исплате поврата су биле мање за 29,4 мил КМ, тако да је нето наплата износила 781 мил КМ, што представља раст од 15,7%.

¹⁸ Вид. дио 1.2. ДЕП, ревизија пројекција макроекономских показатеља за БиХ, стр.5

Снажан раст прихода у марту је повећао кумулативне ефекте у првом кварталу 2025. Бруто наплата је била већа за 121,2 мил КМ. Смањење исплата поврата у марту ипак није било у тој мјери да је могло неутрализовати високе исплате поврата у прва два мјесеца 2025., тако да су на нивоу квартала поврати били већи за 3,4% или за 17,8 мил КМ. У коначници, нето наплата у првом кварталу 2025. је износила 2,21 млрд КМ или 103,4 мил КМ више у односу на први квартал 2024. (Графикон 5, лијево).

Преглед кварталних трендова показује да позитивни квартални раст прихода од индиректних пореза у континуитету траје од 2021. Тада је наступио опоравак након пада прихода проузрокованог пандемијом коронавируса (Графикон 5, десно). Рат у Украјини и енергетска криза су довели до смањења стопа раста. Иако су се цијене на свјетском тржишту енергената и осталих робних берзи временом стабилизовале, у 2023. је изгубљен значајан износ прихода од акциза на дуванске прерађевине након преласка на нови режим плаћања¹⁹ у првим мјесецима 2023. Ефекат ниже базе из првог полугодишта 2023. имао је за посљедицу више стопе кварталног раста, 12,8% у првом кварталу, те 12,2% у другом кварталу 2024. У трећем кварталу те године стопа раста је смањена на 10% због ефекта више базе из 2023., но, због високе наплате прихода од индиректних пореза у децембру 2024., у четвртном кварталу 2024. остварен је раст од 13,4%. Неочекивани високи раст наплате у децембру 2024. дијелом је настао због прелијевања прихода на крају једне и почетком нове фискалне године, као посљедица пословних одлука обвезника (нпр. плаћање ПДВ-а на увоз у децембру како би се одмах у пријави ПДВ-а у јануару остварило право на одбитак улазног ПДВ-а или процјена дуванских компанија о ранијем почетку зимске сезоне него претходних година). Имајући све то у виду не изненађује нижи раст бруто наплате почетком 2025. С друге стране, опоравак увоза и извоза у четвртном кварталу 2024., због рокова за остварење права на поврат извозника и осталих обвезника, имали су негативни ефекат на исплате поврата почетком 2025. У таквим околностима остварена је стопа раста у првом кварталу 2025. од 4,9%, што је скромније у односу на 2024. годину, а уједно је то и најнижа квартална стопа раста од 2021. године (Графикон 5, десно).

Графикон 5. Квартални трендови у наплати индиректних пореза

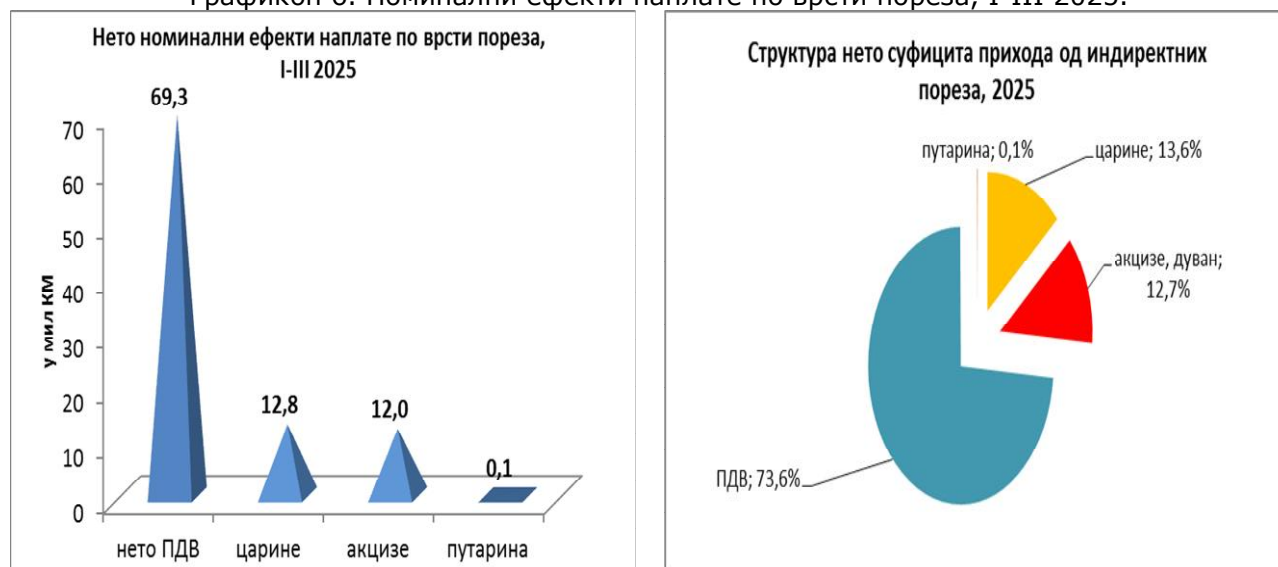

Извор: Израчун и приказ ОМА на основу података УИО

¹⁹ Нови режим плаћања акциза на дуванске прерађевине подразумијева плаћање при увозу, а не приликом преузимања акцизних маркица, како је било прописано до 2023.

Структура нето суфицита оствареног у првом кварталу указује на закључак да је главни фактор раста прихода од индиректних пореза у првом кварталу 2025. био ПДВ (Графикон 6, лијево). У првом кварталу је наплаћено 69,3 мил КМ ПДВ-а више него у истом кварталу 2024., што чини чак 73,6% нето суфицита (Графикон 6, десно). Суфицит прихода од акциза се у цијелости односи на акцизе на дуван, а преостали износ суфицита се односи на приходе од царина.

Графикон 6. Номинални ефекти наплате по врсти пореза, I-III 2025.

Извор: Израчун и приказ ОМА на основу података УИО

Према пројекцијама ДЕП-а, очекује се номинални раст БДП-а од 5,6% у 2025. години, те раст приватне потрошње од 5,4%. Пројектована стопа инфлације износи 3%²⁰.

Узимајући у обзир све наведено, очекује се да ће наплата прихода од индиректних пореза у 2025. години износити 9.920,6 мил КМ. Пројектована стопа раста прихода од индиректних пореза за 2025. годину је нешто виша од тромјесечне стопе раста прихода и износи 5%.

3.2. Пројекција за период 2026-2028

За период 2026-2028 ДЕП је пројектовао нешто ниже номиналне стопе раста БДП-а и потрошње него за 2025. годину (Графикон 7). Пројектована номинална стопа раста БДП-а за 2026. годину је нижа за 0,7 п.п. у односу на пројектовану стопу за 2025. годину. У односу на пројекције за 2025. годину, пројектоване номиналне стопе раста БДП-а за 2027. и 2028. годину ниже су за 0,7 п.п. и 0,4 п.п. док су пројектоване стопе раста привате потрошње ниже за 1,4 п.п. и 1,9 п.п., респективно.

Пројектоване стопе раста нето прихода од индиректних пореза за 2026., 2027. и 2028. годину износе 4,2%, 4,6% и 4,3% респективно. Пројекција прихода у наведеном периоду заснована је на пројектованим релевантним макроекономским показатељима, историјској сезонској шеми наплате и пројекцијама појединих категорија прихода за 2025. годину.

²⁰ Инфлација мјерена индексом потрошачких цијена, ДЕП, март 2025

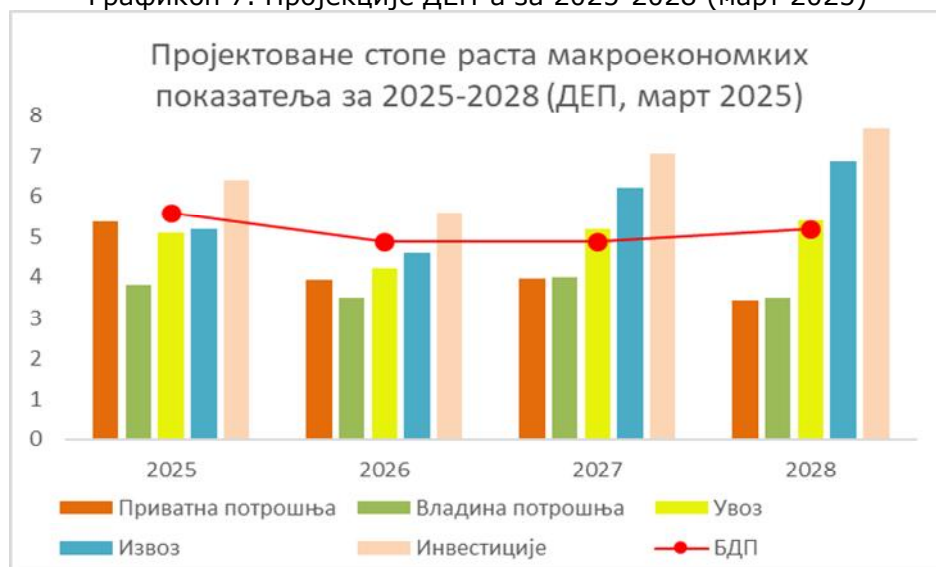
Оквир 1: Пројекције прихода од индиректних пореза

	2024	2025	2026	2027	2028
Пројекције, мил КМ	9.448,6	9.920,6	10.341,3	10.819,9	11.280,9
Пројекције, % раста		5,0%	4,2%	4,6%	4,3%
Пројекције, % БДП	17,6%	17,5%	17,4%	17,4%	17,2%

За разлику од пројектованог пада удјела индиректних пореза у БДП-а са 17,5% у 2025. на 17,2% у 2028. години (Оквир 1), **пројектовани удјел прихода од индиректних пореза (ОМА) у потрошњи (ДЕП) у наведеном периоду расте од 20,6% у 2025. до 21% у 2028. години.**

Пад пројектованог удјела индиректних пореза у БДП-у у периоду 2025-2028 кумулативни је резултат раста индиректних пореза у потрошњи те пада пројектованог удјела потрошње у БДП-у са 84,9% у 2025. на 81,9% у 2028. години

Графикон 7. Пројекције ДЕП-а за 2025-2028 (март 2025)

Извор: Израчун и приказ ОМА на основу пројекција ДЕП-а из марта 2025

III АНАЛИТИКА ПРОЈЕКЦИЈА ПРИХОДА ОД ИНДИРЕКТНИХ ПОРЕЗА ПО ВРСТАМА**1. ПДВ****1.1. Пројекције прихода од ПДВ-а за 2025***Бруто наплата ПДВ-а*

Након високог раста бруто наплате ПДВ-а у децембру 2024., у прва три мјесеца 2025. су остварене скромније стопе раста, 2,4% у јануару, 5,3% у фебруару и 6,2% у марту (Графикон 8). Успоравање стопа раста се одразило и на стопу раста у првом кварталу, која је износила 4,7%.

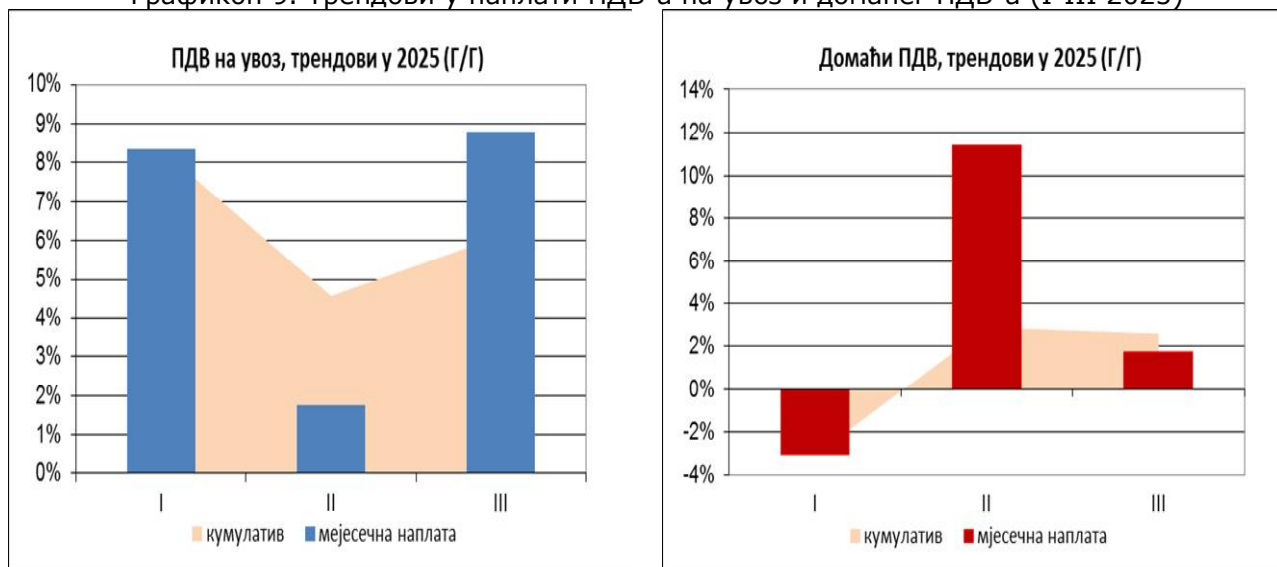
Графикон 8. Трендови у наплати бруто ПДВ-а

Извор: Управа за индиректно опорезивање БиХ (израчун и приказ ОМА)

Анализа структуре бруто ПДВ-а у првом кварталу 2025. указује на закључак да је скромнији раст бруто наплате ПДВ-а у првим мјесецима 2025. посљедица дивергентних трендова и осцилација у наплати компоненти бруто ПДВ-а. ПДВ на увоз је у јануару растао по стопи од 8,3%, у фебруару од само 1,7%, док је у марту забиљежен раст од 8,8% (Графикон 9, лијево). С друге стране, у јануару 2025. је, први пут након скоро три године, забиљежен пад наплате домаћег ПДВ-а од -3,1%, у фебруару раст од 11,4%, а у марту свега 1,7% (Графикон 9, десно).

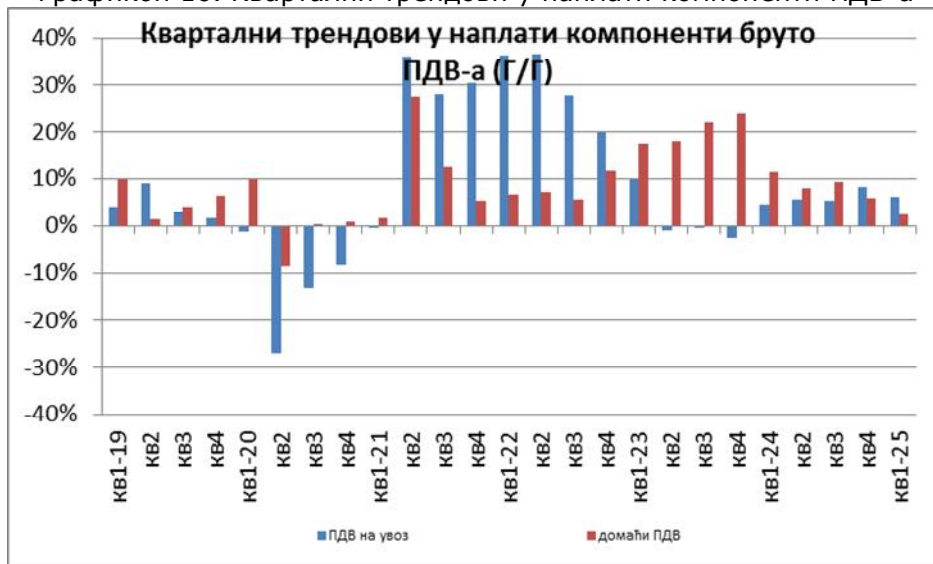
Графикон 9. Трендови у наплати ПДВ-а на увоз и домаћег ПДВ-а (I-III 2025)

Извор: Израчун и приказ ОМА на основу података УИО

И поред дивергентних трендова компоненти бруто ПДВ-а, стопом раста ПДВ-а у првом кварталу 2025. од 6,1% задржан је стабилан тренд раста из 2024. (Графикон 10). С друге стране, у првом кварталу 2025. остварен је раст домаћег ПДВ-а од само 2,6%, чиме је настављено успоравање раста наплате домаћег ПДВ-а из четвртог квартала 2024. С обзиром да је у прва три мјесеца евидентирано 24,4 мил КМ неусклађених прихода може се очекивати и већи раст домаћег ПДВ-а, јер се већи дио неусклађених прихода редовно односи на уплате ПДВ-а.

Графикон 10. Квартални трендови у наплати компоненти ПДВ-а

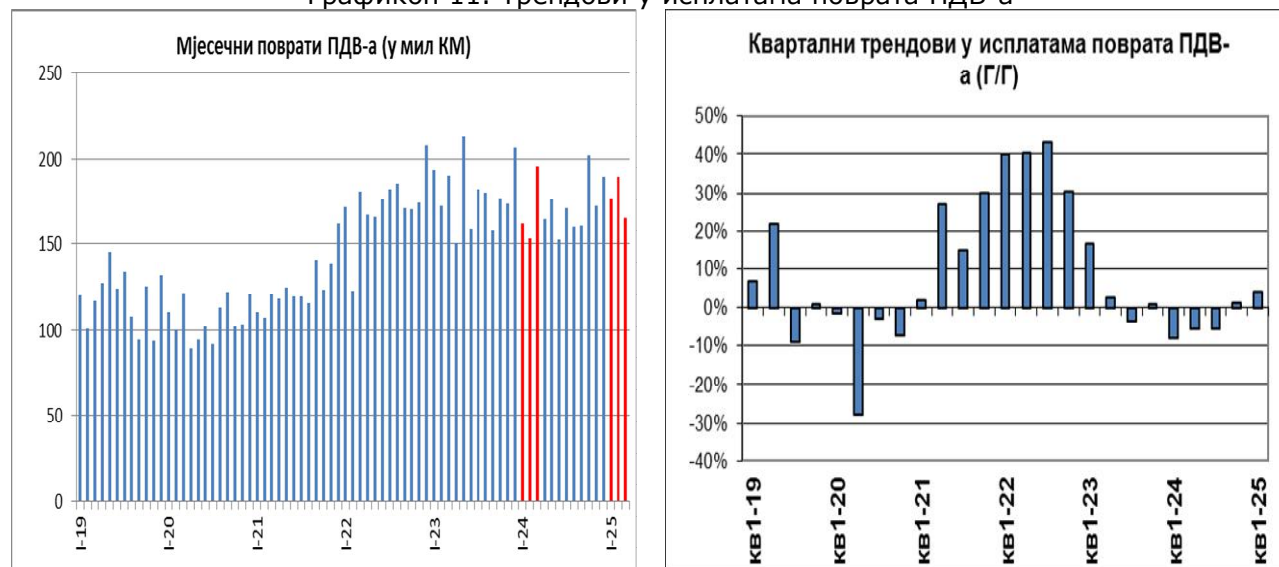
Извор: Израчун и приказ ОМА на основу података УИО

Поврати ПДВ-а

У цјелини, када се посматрају исплате поврата у апсолутном износу у односу на године прије пандемије и рата у Украјини, може се закључити да је у првим мјесецима 2025. настављен

тренд јако високих исплата који траје од 2022. године (Графикон 11, лијево). У погледу стопа раста трендови су осцилаторни, а распон осцилација стопа раста је велик и креће се од -15,5% у марту до 23,7% у фебруару.

Графикон 11. Трендови у исплатама поврата ПДВ-а

Извор: Израчун и приказ ОМА на основу података УИО

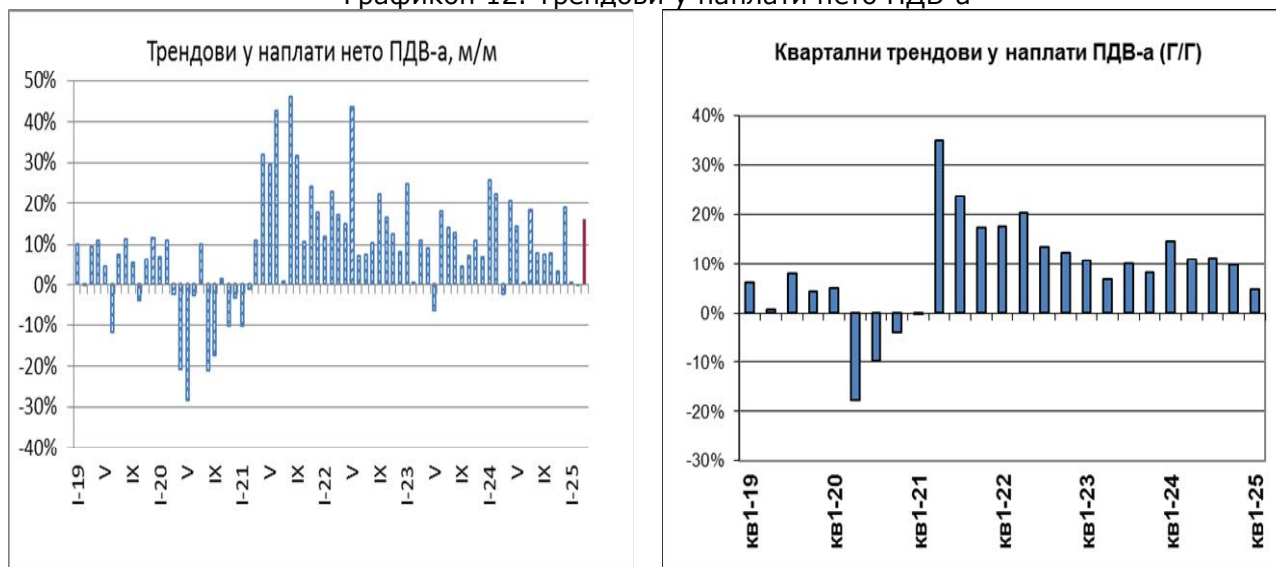
Упркос расту исплата поврата, удео поврата ПДВ-а у бруто ПДВ-у у прва три мјесеца 2025. износио је 26,3%, што је за 0,2 п.п. мање од удјела поврата у бруто наплати у првом кварталу 2024. Из анализе структуре поврата према корисницима поврата може се закључити да је главни разлог повећаним исплатама поврата ПДВ-а исплата по међународним пројектима. Тако је за три мјесеца 2025. обвезницима враћено 2,7 мил КМ мање поврата него у истом периоду 2024., али је међународним пројектима враћено 18,5 мил КМ поврата ПДВ-а више него у истом периоду 2024.

Квартална поређења показују и утицај опоравка спољнотрговинске размјене БиХ на исплате поврата. Након прва три квартала 2024., када је забиљежен значајан пад исплата поврата, чак и до -8%, у четвртм кварталу 2024. је остварен раст поврата ПДВ-а од 1,2%, а у првом кварталу 2025. раст од 4% (Графикон 11, десно).

Нето наплата

Након високих стопа раста у другом дијелу 2024. у јануару и фебруару 2025. године је нето наплата ПДВ-а била на нивоу наплате у истом периоду 2024. (Графикон 12, лијево). Разлог за лошији старт у 2025. је био снажан раст поврата ПДВ-а који је анулирао ефекте скромног раста бруто ПДВ-а. Међутим, у марту је забиљежен снажан раст нето ПДВ-а од 16%, као посљедица смањених исплата поврата, што је кумулативну стопу раста из нулте стопе помјерило на +4,9%. Након усклађивања неусклађених прихода може се очекивати и виша стопа раста, јер се већи дио неусклађених прихода редовно односи на уплате ПДВ-а.

Графикон 12. Трендови у наплати нето ПДВ-а

Извор: Израчун и приказ ОМА на основу података УИО

Квартална поређења показују успоравање раста нето ПДВ-а (Графикон 12, десно). У односу на посљедња три квартала 2024. године, стопа раста нето ПДВ-а у првом кварталу 2025. је преполовљена, односно, износи само 1/3 стопе раста из првог квартала 2024. Анализа трендова од 2021. указује на закључак да се ради о најнижој кварталној стопи раста у протекле четири године.

Пројектовани износ нето прихода од ПДВ-а у 2025. години износи 6.552 мил КМ, што је за 5,2% више од остварења у 2024. години (Графикон 13 и Оквир 2). Пројекција је заснована на историјској сезонској шеми наплате појединих категорија ПДВ-а (која не укључује године са специфичностима), те кретањима и пројекцијама макроекономских показатеља.

1.2. Пројекције прихода од ПДВ-а за период 2026-2028

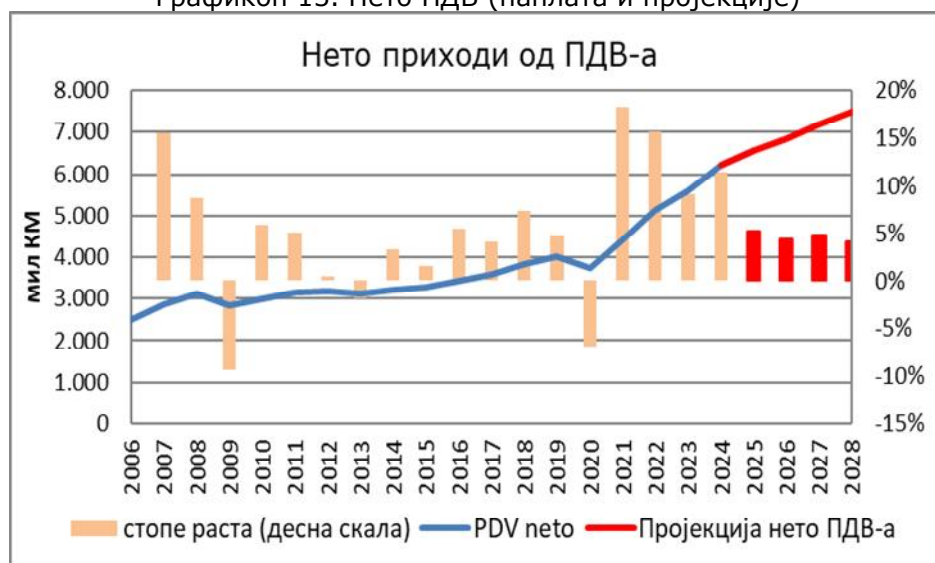
Приходи од ПДВ-а представљају највећи генератор годишњег апсолутног раста укупних прихода од индиректних пореза у периоду 2025-2027²¹. Приходи од ПДВ-а у наведеном периоду пројектовани су у складу са дугорочним трендовима наплате, историјском сезонском шемом те пројекцијама релевантних макроекономских показатеља.

Анализа трендова наплате указује на дугогодишњи раст прихода од ПДВ-а. У години увођења ПДВ-а (2006) наплаћено је 2.483,8 мил КМ нето прихода од ПДВ-а. У свим наредним годинама, изузев 2009. и 2020. године²², забиљежен је раст ових прихода. Високе стопе раста биле су посебно изражене у години након увођења ПДВ-а (2007), те у годинама које су услједиле након године избијања пандемије вируса корона (2021 и 2022). Коначно, у 2024. години је наплаћено 6.227,1 милион КМ нето прихода од ПДВ-а, што представља раст од високих 3.743,3 мил КМ или 150,7% у односу на 2006. годину.

²¹ Преко 65% апсолутног раста прихода у свим годинама односи се на приходе од ПДВ-а.

²² Године у којима су били изражени ефекти глобалне финансијске кризе (2009) и појаве пандемије вируса корона (2020)

Графикон 13. Нето ПДВ (наплата и пројекције)

Извор: Подаци УИО и пројекције ОМА

Оквир 2: Пројекције прихода од ПДВ-а

	2024	2025	2026	2027	2028
Пројекције, мил КМ	6.227,1	6.552,0	6.842,0	7.174,9	7.475,9
Пројекције, % раста		5,2%	4,4%	4,9%	4,2%
Пројекције, % БДП	11,6%	11,6%	11,5%	11,5%	11,4%

Након пројектоване стопе раста од 5,2% у 2025. години, у наредним годинама су на основу регресионог модела планиране стабилне стопе раста прихода од ПДВ-а, у складу са пројектованим стопама раста потрошње (Оквир 2).

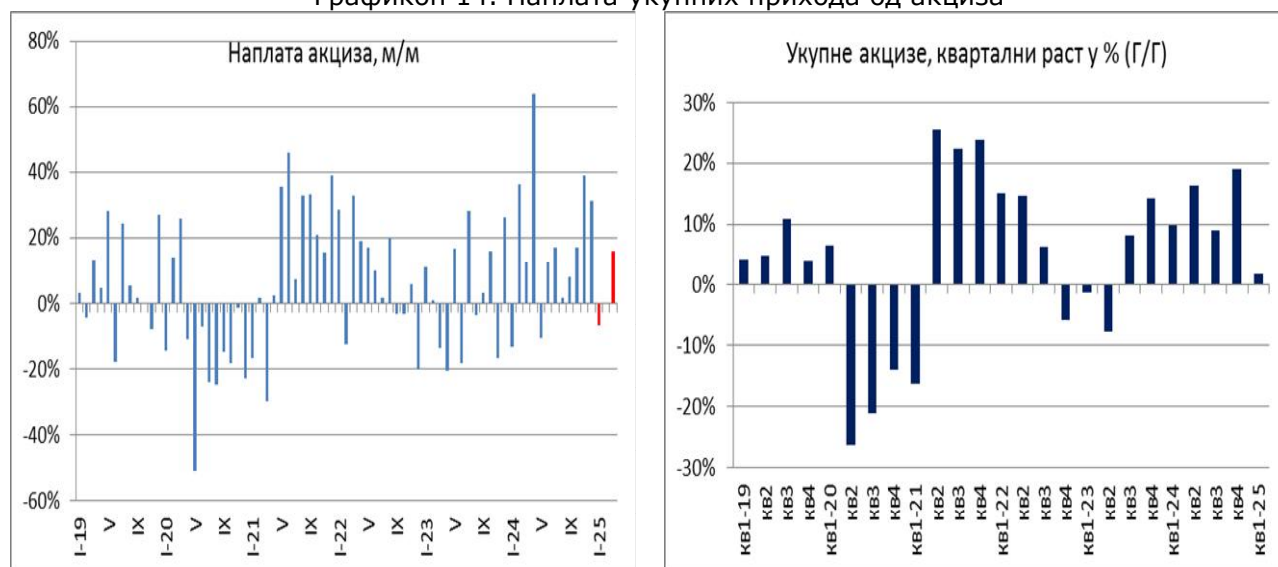
2. Акцизе

2.1. Укупне акцизе

Након седам мјесеци позитивног раста, којег су одликовале екстремно високе стопе раста, у јануару и фебруару 2025. је остварен пад прихода од акциза од -7,1% и -0,3% респективно (Графикон 14, лијево), што је довело до негативне кумулативне стопе раста од -3,6%. Међутим, у марту је поновно остварен раст прихода од акциза од 16%.

Снажним растом прихода од акциза у марту 2025. анулиран је губитак из прва два мјесеца и остварен раст од 3,1% на нивоу првог квартала. Квартална поређења показују да је у првом кварталу 2025. остварена најнижа стопа раста уназад шест квартала (Графикон 14, десно).

Графикон 14. Наплата укупних прихода од акциза

Извор: Израчун и приказ ОМА на основу података УИО

Пројектовани износ нето прихода од акциза у 2025. години износи 1.929,9 мил КМ, што је за 4,2% више од остварења у 2024. години (Оквир 3). Пројекција је заснована на историјској сезонској шеми наплате појединих категорија акциза (која не укључује године са специфичностима), те кретањима и пројекцијама макроекономских показатеља.

Оквир 3: Пројекције прихода од акциза

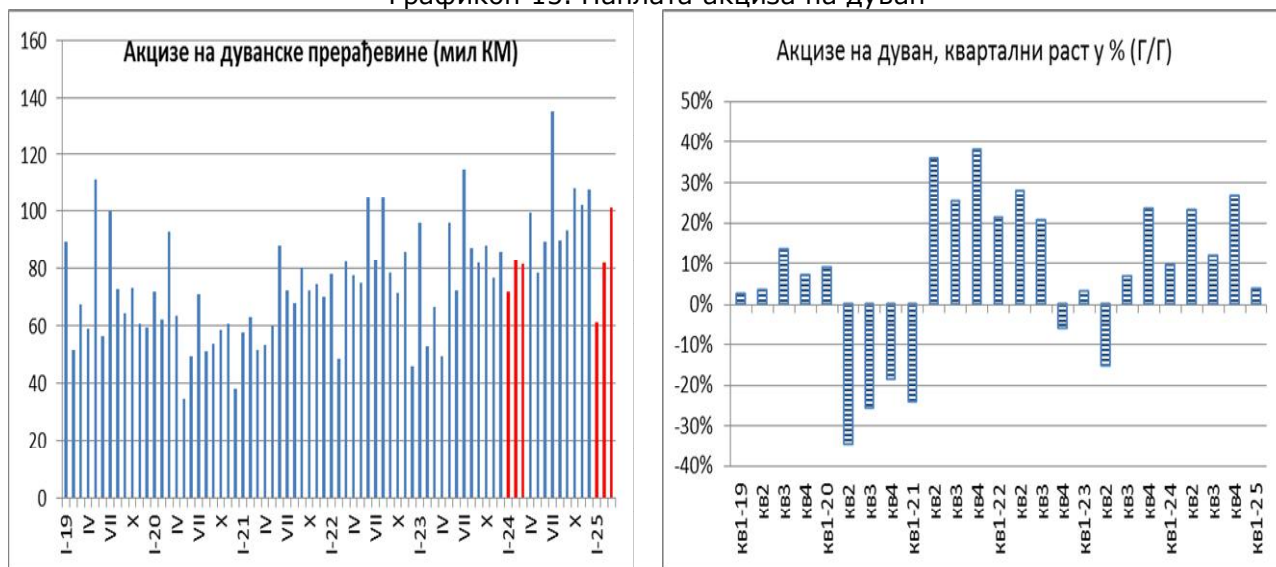
	2024	2025	2026	2027	2028
Пројекције, мил КМ	1.851,7	1.929,9	2.011,2	2.098,0	2.193,7
Пројекције, % раста		4,2%	4,2%	4,3%	4,6%
Пројекције, % БДП	3,5%	3,4%	3,4%	3,4%	3,3%

2.2. Акцизе на дуванске прерађевине

Пројекције акциза на дуванске прерађевине за 2025. годину

Анализа структуре прихода од акциза показује да суфицит који је остварен у наплати прихода од акциза у првом кварталу 2025. у односу на исти квартал 2024. потиче искључиво од наплате акциза на дуванске прерађевине. Међутим, наведени суфицит је остварен тек у марту мјесецу. Наплата прихода од акциза на дуванске прерађевине у јануару 2025. је била преполовљена у односу на наплату у децембру 2024., а у фебруару је била на нивоу наплате у фебруару 2024. године (Графикон 15, лијево). Тек се наплата акциза у марту у апсолутном износу приближила нивоу наплате акциза на дуванске прерађевине у посљедњем кварталу 2024. Осцилације у наплати акциза на дуванске прерађевине су уобичајене, с обзиром да само двије дуванске корпорације уплаћују преко 83% прихода од акциза, те, имајућу то у виду, свака промјена пословних политика или *ad hoc* пословна одлука према тренутачној процјени стања на тржишту менаџмента ове двије корпорације се неминовно одражава на укупну наплату акциза на дуванске прерађевине. Слиједом пословних политика и процјена о почетку зимске сезоне крајем 2024., умјесто почетком наредне године, значајно је повећан увоз цигарета, што је имало за посљедицу висок раст прихода од акциза на дуванске прерађевине, повећавајући стопу раста прихода од акциза у 2024.

Графикон 15. Наплата акциза на дуван

Извор: Израчун и приказ ОМА на основу података УИО

Опоравак наплате акциза на дуванске прерађевине у марту је резултовао стопом раста од 3,6% у првом кварталу 2025. Ради се о скромној стопи раста имајући у виду стопе раста у претходних шест квартала, а поготово у односу на четврти квартал 2024. када је забиљежен раст од високих 26,7% (Графикон 15, десно). Иако након промјене режима плаћања акциза на дуванске прерађевине подаци из евиденције о издатим акцизним маркицама нису у директној корелацији са наплаћеним приходима од акциза значајни су за сагледавање трендова на тржишту цигарета и дувана и будућих кретања наплате акциза. Према извјештајима за прва два мјесеца 2025. количина цигарета, мјерена бројем издатих акцизних маркица, повећана је за 22,4%, а вриједност цигарета је била већа за 27,8% у односу на исти период 2024. Будући да је кумулатив обрачунатих прихода од акциза у прва два мјесеца 2025. био већи чак за 74% претпоставља се да ће дио разлике бити наплаћен у марту и априлу, имајући у виду вријеме потребно за производњу цигарета изван БиХ након што се извезу акцизне маркице. Раст просјечне пондерисане малопродајне цијене у прва два мјесеца

Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/факс: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba

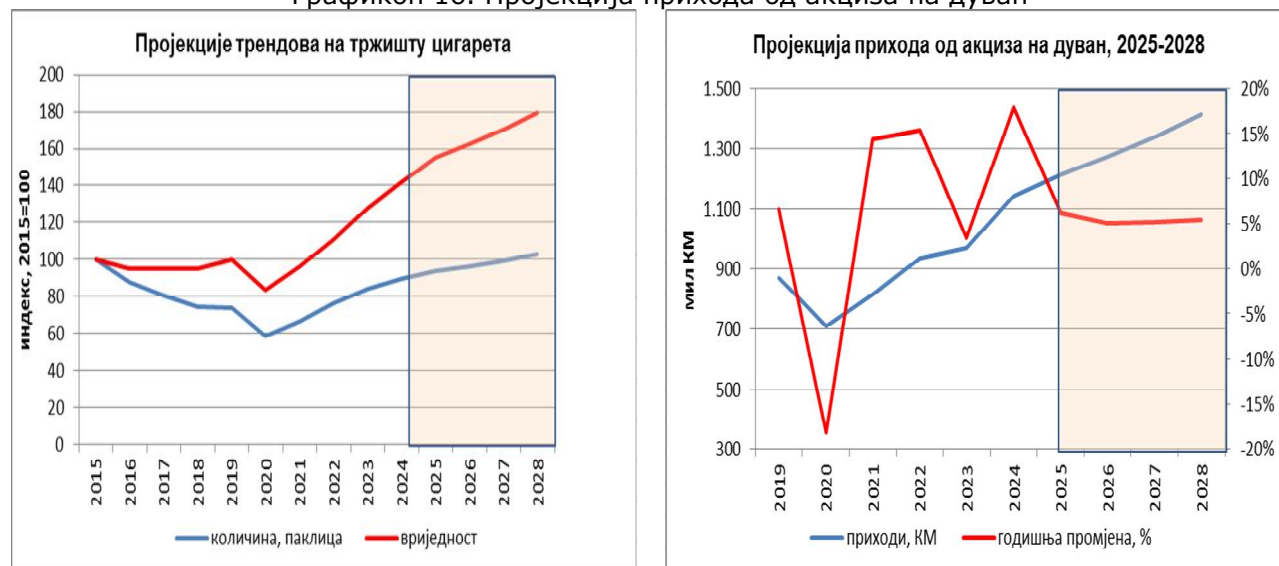
Сарајево: Змаја од Босне 476, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 246 081, Факс:+387 33 246 080, Web: www.oma.uino.gov.ba

2025. у односу на просјечну пондерисану малопродајну цијену у 2024. је био минималан, само 1%, што је и очекивано с обзиром на најаве повећања малопродајних цијена²³. Основно полазиште за пројекције прихода од акциза на дуванске прерађевине за 2025. јесу текући трендови наплате акциза на дуванске прерађевине, које карактеришу велике осцилације. За разлику од пројекција за претходне године историјски трендови наплате акциза на дуванске прерађевине не могу представљати поуздано полазиште за пројекције наплате у 2025. години због промјене режима плаћања акциза током 2023., које је довело до структуралног прекида у серијама података и губљења директне корелације између наплаћених прихода од акциза и података о количинама, цијенама и вриједности тржишта цигарета и дувана из евиденције издатих акцизних маркица за дуванске прерађевине. Имајући у виду сва ограничења, полазећи од текућих трендова у наплати акциза на дуванске прерађевине и текућих трендова на тржишту цигарета у БиХ у првом кварталу 2025., претпостављајући да ће укупно повећање просјечне пондерисане цијене цигарета у 2025., укључујући и повећање малопродајних цијена цигарета у првом кварталу 2025. бити у складу са пројекцијама индекса потрошачких цијена ДЕП-а, у 2025. се може очекивати раст прихода акциза на дуванске прерађевине од 6,2%.

Пројекције акциза на дуванске прерађевине за 2026-2028

Важан фактор остварења пројекција наплате акциза јесте непромијењена акцизна политика и континуирана борба против црног тржишта цигарета и дувана у БиХ. У наредне три године очекује се стабилизовање политичке ситуације у свијету и стабилизација робних берзи и цијена на свјетском тржишту, опоравак и раст економије, дохотка и потрошње у складу са макроекономским пројекцијама. Раст тржишта би требао пратити макроекономске пројекције потрошње, што би уз раст просјечне пондерисане цијене у складу са пројекцијама индекса потрошачких цијена ДЕП-а требало довести до даљег раста вриједности промета цигарета и опорезованих количина цигарета (Графикон 16, лијево). Под наведеним претпоставкама у 2026., 2027. и 2028. може се очекивати раст прихода од акциза на дуванске прерађевине од 5,1%, 5,2% и 5,5% (Графикон 16, десно).

Графикон 16. Пројекција прихода од акциза на дуван

Извор: Подаци УИО и пројекције ОМА

²³ У прва два мјесеца 2025. малопродајне цијене одређених брендова цигарета двије највеће дуванске корпорације су повећане у два наврата, 03.03.2025. и 17.02.2025. Извјештајем и горе наведеном анализом нису обухваћени ефекти трећег повећања цијена одређених брендова цигарета осталих дуванских компанија у првом кварталу, у примјени од 17.03.2025.

2.3. Акцизе на деривате нафте

Приходи од акциза на деривате нафте у односу на цијене нафте на свјетском тржишту

У периоду од 2006. до 2014.г. нето наплата акциза на деривате нафте била је поприлично уједначена, са просјеком од 426,5 мил КМ (минимална 414,4 мил; максимална 441,7 мил КМ). Са друге стране, просјечне цијене нафте на свјетском тржишту у наведеном периоду снажно су варирале²⁴, а кретале су се између 61,7 и 111,6 долара по барелу. Просјечне цијене нафте на свјетском тржишту снажно су пале у 2015. години, што је довело до пада цијена деривата на тржишту БиХ и раста нето наплате акциза на деривате нафте. У периоду 2015-2019 године, просјечне годишње цијене нафте на свјетском тржишту кретале су се у рангу 43,6-71,3 долара по барелу, а нето наплата акциза на Јединствени рачун УИО БиХ у рангу 465,1-526,5 мил КМ. Наредни период, 2020-2023 био је јако турбулентан, како по питању цијена нафте тако и по питању наплате акциза на деривате нафте. Цијене деривата су јако пале у 2020. години (просјек свега 42 долара по барелу), а супротно законима тржишне економије, као последица рестриктивних мјера у борби против вируса корона и последичног губитка потрошње, пала је и нето наплата акциза на деривате нафте (469,5 мил КМ). Године 2021. порасле су и цијене нафте на свјетском тржишту (на 70,9 долара по барелу) али и нето наплата акциза на деривате (524,4 мил КМ) због опоравка потрошње. Године 2022. поново је наступио пад нето наплате акциза (501,9 мил КМ) уз високе цијене нафте на свјетском тржишту (просјек 100,9 долара по барелу) због ратних дешавања у Украјини, а у 2023. години су забиљежена су обрнута кретања (просјечне цијене нафте на свјетском тржишту 82,5 долара по барелу, нето наплата акциза на деривате нафте 522,1 мил КМ). У 2024. години су просјечне цијене нафте на свјетском тржишту износиле 80,5 долара по барелу, а нето наплата акциза на деривате нафте 563,1 мил КМ.

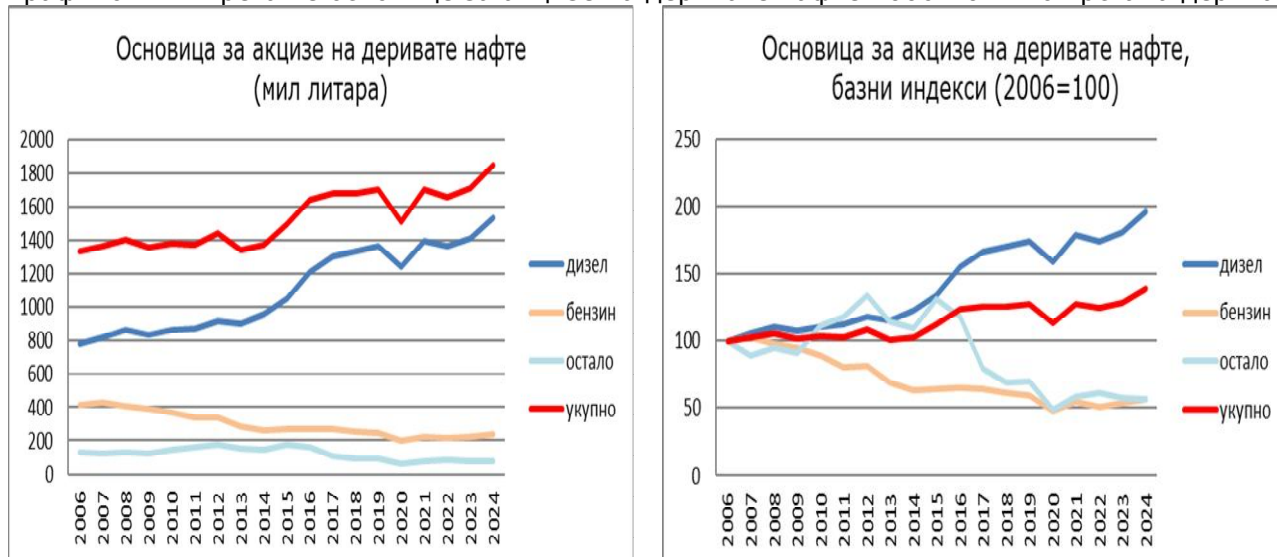
На основу горе наведеног може се закључити да су цијене нафте на свјетском тржишту много више варирале од прикупљених акциза на деривате нафте у БиХ.

Структура основице за акцизе на деривате нафте

Занимљиво је анализирати и кретање категорија потрошње које улазе у основицу за акцизе. У односу на 2006. годину, потрошња дизел горива је порасла за високих 96%, док се компонента потрошња бензина и осталих деривата који улазе у основицу (керозин и лож уље) скоро уполовила (-43% и -43,5%, респективно).

²⁴ Podaci U.S. Energy Information Administration, Europe Brent Spot Price FOB, долари по барелу

Графикон 17. Кретање основице за акцизе на деривате нафте 2006-2024 по врстама деривата

Извор: Израчун и приказ ОМА на основу података УИО

Структура основице за акцизе значајно је промијењена током периода 2006-2024. Са 58,7% учешћа у основици у 2006. години, потрошња дизел горива је порасла на високих 83%. Са друге стране, потрошња бензина је пала са 31,2% у 2006. на 12,9% у 2024. години.

Графикон 18. Структура основице за акцизе на деривате нафте у 2006. и 2024. г.

Извор: Израчун и приказ ОМА на основу података УИО

Пројекције акциза на деривате нафте за 2025. годину

Седмичне цијене дизел горива у 2024. години²⁵ кретале су се између 2,34 КМ/л и 2,77 КМ/л. У поређењу са истом седмицом 2023. године, цијене дизел горива у 2024. години биле су ниже до краја 11. седмице (средина марта) па онда поново од 32. седмице па до краја године. У првом кварталу 2025. године, седмичне цијене дизел горива кретале су се у рангу

²⁵ Подаци *International Road Transport Union*-а преузети са интернет странице Спољнотрговинске коморе БиХ
 Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/факс: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
 Сарајево: Змаја од Босне 476, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 246 081, Факс:+387 33 246 080, Web: www.oma.uino.gov.ba

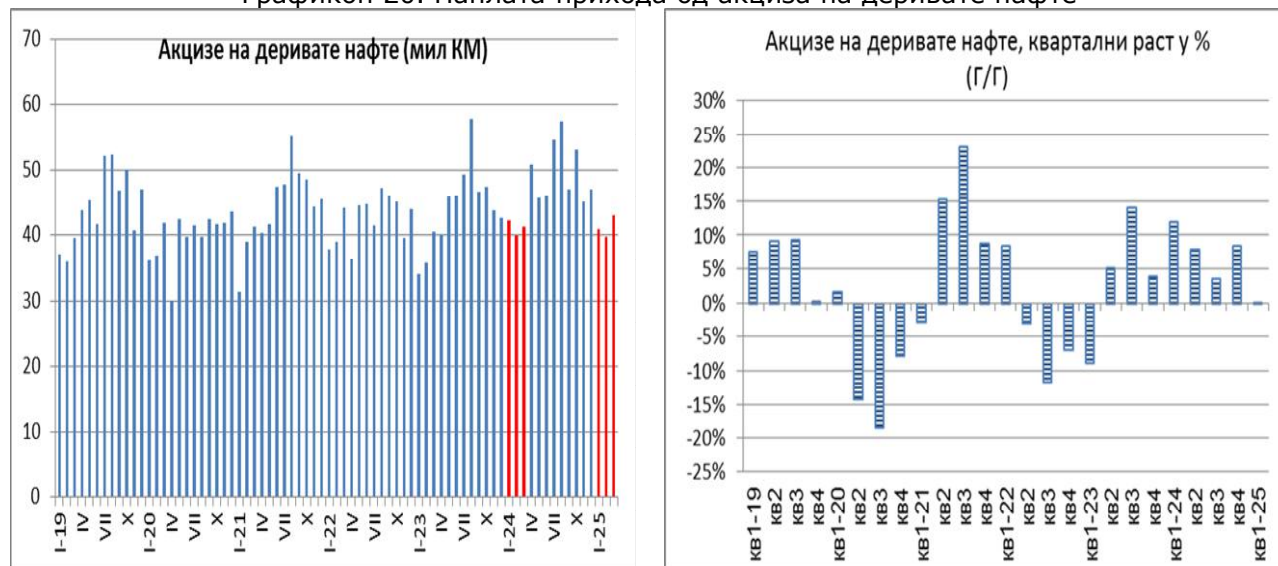
2,45 - 2,74 КМ/л. Седмичне цијене у првом кварталу 2025. године су цијело вријеме биле испод одговарајућих цијена у 2023. години. У поређењу са истом седмицом претходне, 2024. године, седмичне цијене у 2025. години биле су ниже до краја 4. седмице, па поново од 9. до 14. седмице. Од 5. до 8. седмице 2025. године биле су изнад цијена у 2024. години (Графикон 19).

Графикон 19. Седмичне цијене дизел горива на тржишту БиХ

Извор: Израчун и приказ ОМА на основу International Road Transport Union-а преузетих са интернет странице Спољнотрговинске коморе БиХ

Графикон 20. Наплата прихода од акциза на деривате нафте

Извор: Израчун и приказ ОМА на основу података УИО

У јануару 2025. је забиљежен пад прихода од акциза на деривате нафте од 3%, а у фебруару је пад износио -0,7% (Графикон 20, лијево), што је кумулативни пад повећало на -1,9%. Након лошијег старта у марту је остварен раст прихода од акциза на деривате од 3,9%. Раст наплате у марту је у цијелости анулирао пад из прва два мјесеца, те је остварен минимални квартални раст од 0,1%. Ради се о најнижој кварталној стопи раста у посљедње двије године (Графикон 20, десно).

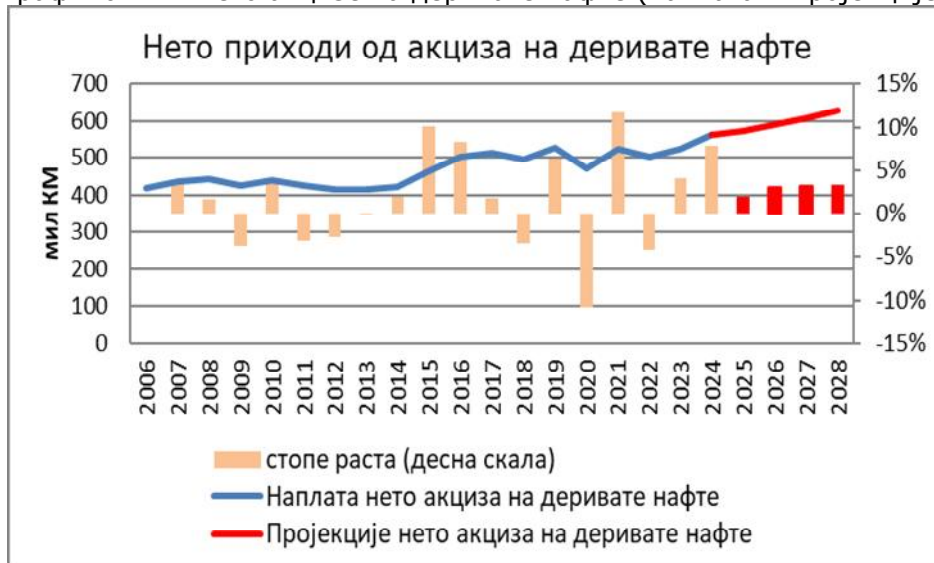
Имајући у виду све наведено, а на основу пројекција макроекономских показатеља, кретања цијена на свјетском тржишту нафте и цијена деривата на тржишту БиХ, те последњих трендова наплате акциза и сезонске шеме наплате која не укључује године са специфичностима, пројектована стопа раста нето прихода од акциза на деривате нафте за 2025. годину износи 1,9%.

Пројекције акциза на деривате нафте за 2026-2028

Из претходног текста се могу извући закључци да су снажне турбуленције цијена у протеклом периоду заједно са кретањима релевантних макроекономских индикатора одредиле потрошњу деривата нафте на тржишту БиХ, а тиме и прикупљене приходе по основу акциза на деривате нафте који имају значајан удио у укупним приходима од индиректних пореза. Пошто је потрошња деривата нафте цјеновно нееластична,²⁶ нето приходи од акциза на деривате нафте били су изузетно стабилни. Њихов распон (разлика максималне и минималне вриједности) у периоду 2006-2024 износио је свега око 150 мил КМ. У 2006. години су износили 418,4 мил КМ, а уз повремене успоне и падове, до 2024. године су достигли ниво од 563,1 мил КМ.

Пројекције акциза на деривате нафте за период 2026-2028 прате пројекције релевантних макроекономских показатеља. У 2026., 2027. и 2028. години планиране су стабилне стопе раста прихода од акциза на деривате нафте и то: 3%, 3,1% и 3,3%, респективно (Графикон 21).

Графикон 21. Нето акцизе на деривате нафте (наплата и пројекције)

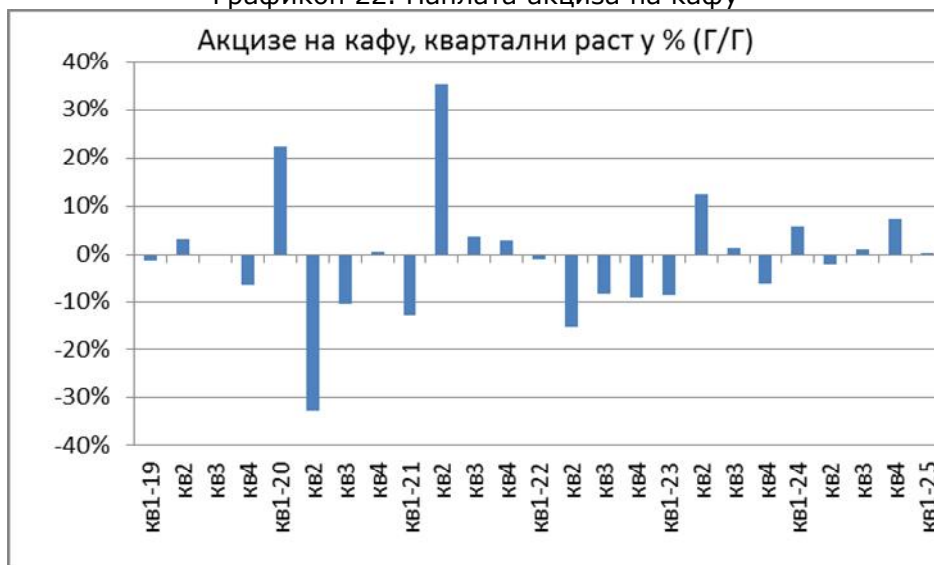
Извор: Подаци УИО и пројекције ОМА

2.4. Остало

Наплата акциза на кафу у првом кварталу је осцилирала од -3,6% у фебруару до 4,7% у јануару, тако да је на нивоу првог квартала остварен минималан раст од 0,1% (Графикон 22). Квартална поређења у последње двије године показују снажне осцилације кварталних стопа раста, но, у апсолутном износу прихода разлике нису значајне.

²⁶ Израчун еластичности потражње деривата нафте у БиХ доступан је у ОМА Билтену 237/238, www.oma.uino.gov.ba
 Бања Лука: Бана Лазаревића, 78 000 Бања Лука, Тел/факс: +387 51 335 350, E-mail: oma@uino.gov.ba
 Сарајево: Змаја од Босне 476, 71 000 Сарајево, Тел:+387 33 246 081, Факс:+387 33 246 080, Web: www.oma.uino.gov.ba

Графикон 22. Наплата акциза на кафу

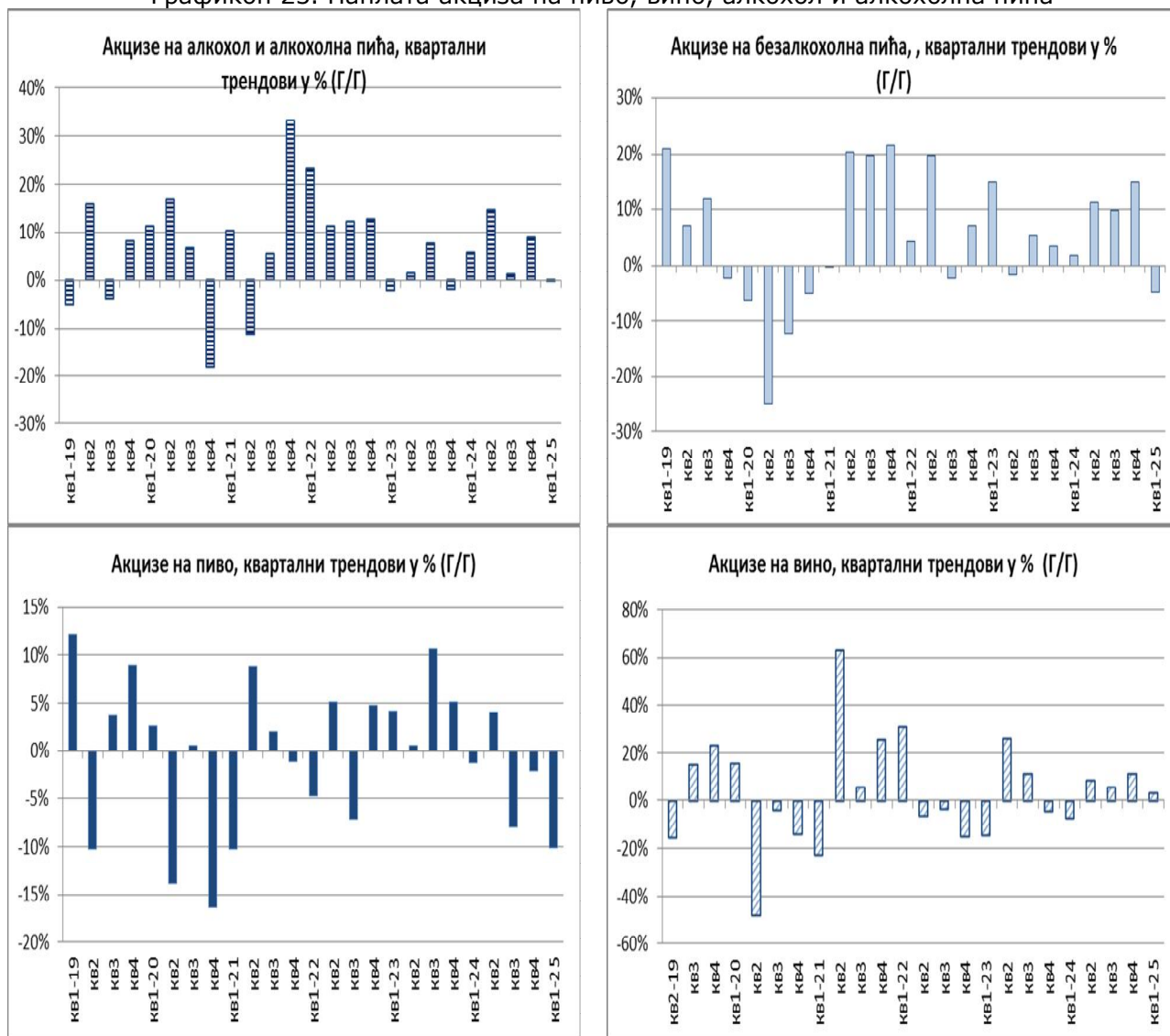

Извор: Израчун и приказ ОМА на основу података УИО

Наплата акциза на групацију производа коју чине пиво, вино, алкохол, алкохолна и безалкохолна пића је у првом кварталу 2025. била 5,2% мања него наплата у истом периоду 2024. Међутим, трендови унутар структуре наплаћених акциза по врсти производа су различити зависно од врсте производа. Позитиван квартални раст остварен је само у наплати акциза на вино, које имају миноран удио у укупном износу наплаћених акциза на производе из ове групације. Наплата акциза на алкохол и алкохолна пића је била на нивоу наплате из истог периода 2024., док је акциза на безалкохолна пића наплаћено мање 4,3%. Највећи пад од -10,1% је остварен у наплати акциза на пиво (Графикон 23).

Приходи од осталих категорија акциза (алкохол и алкохолна пића, пиво, вино, безалкохолна пића и кафа) немају значајно учешће у укупним приходима од акциза. Њихове пројекције су засноване на историјској сезонској шеми наплате појединих категорија акциза (која не укључује године са специфичностима), наплати у првом кваталу 2025. године, те кретањима и пројекцијама макроекономских показатеља.

Графикон 23. Наплата акциза на пиво, вино, алкохол и алкохолна пића

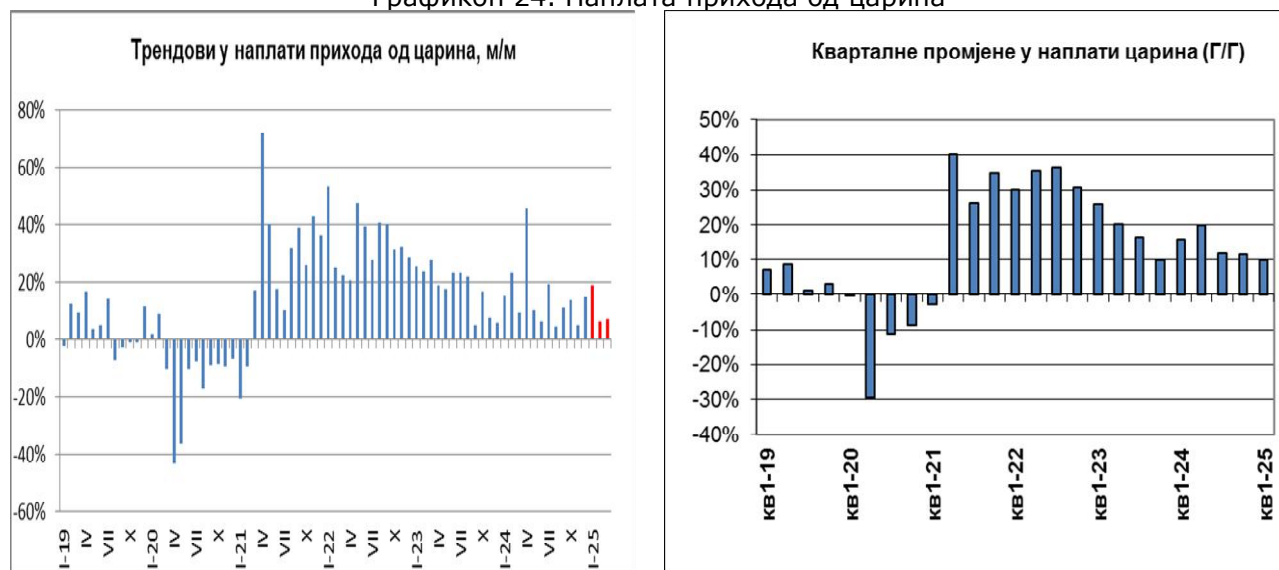
Извор: Израчун и приказ ОМА на основу података УИО

3. Царине

3.1. Пројекције прихода од царина за 2025

У јануару 2025. настављен је тренд позитивних стопа раста прихода од царина из претходне године. Остварен је раст од 18,8%, највиши у последњих шест мјесеци (Графикон 24, лијево). На нивоу првог квартала стопа раста је износила 10%, што је ниже за 1,5 п.п. него у трећем и четвртм кварталу 2024. (Графикон 24, лијево). С обзиром да су царине задржане само на ограничен број роба које се увозе из ЕУ, те на увоз роба из Кине и осталих трећих земаља, раст прихода од царина последица је раста увоза тих роба. Према званичним подацима²⁷ у прва два мјесеца 2025. остварен је раст увоза из трећих земаља од 9,5%, у оквиру кога је раст увоза из Кине износио чак 25,9%. Исто тако, остварен је раст увоза из чланица ЕУ од 3%.

Графикон 24. Наплата прихода од царина

Извор: Израчун и приказ ОМА на основу података УИО

Према подацима УИО у периоду I-III 2025. године остварена је стопа раста увоза од 5,5% у односу на исти период претходне године. Према пројекцијама ДЕП-а, на нивоу године ће бити остварена нешто нижа стопа раста увоза од 5,1%. Имајући у виду трендове наплате прихода од царина, кретање увоза и пројекције ДЕП-а, за 2025. годину се пројектује нето наплата царина у износу од 649,9 мил КМ, што је за 12% више од наплате у претходној години.

3.2. Пројекције прихода од царина за период 2026-2028

Либерализација спољне трговине довела је до снажног пада прихода од царина. Са 650,4 мил КМ у 2007. години, нето приходи од царина пали су на свега 211 мил КМ у 2013. години. Од 2014. године забиљежен је шестогодишњи тренд благог раста ових прихода, досежући ниво од 300,6 мил КМ у 2019. години. У 2020. години, са пандемијом коронавируса, нето приходи од царина су поново пали на 262,2 мил КМ, док су у периоду 2021-2024 забиљежили снажан опоравак, те су у 2024. години износили 580,1 мил КМ. Пројекције прихода од царина (Оквир 4) засноване су на трендовима наплате, а прате пројекције кретања увоза. У 2026., 2027. и

²⁷ Извор: Агенција за статистику БиХ

2028. години планиране су стопе раста прихода од царина од 4,2%, 5,2% и 5,4%, респективно (Графикон 25).

Оквир 4: Пројекције прихода од царина

	2024	2025	2026	2027	2028
Пројекције, мил КМ	580,1	649,9	677,2	712,4	750,8
Пројекције, % раста		12,0%	4,2%	5,2%	5,4%
Пројекције, % БДП	1,1%	1,1%	1,1%	1,1%	1,1%

Графикон 25. Нето царине (наплата и пројекције)

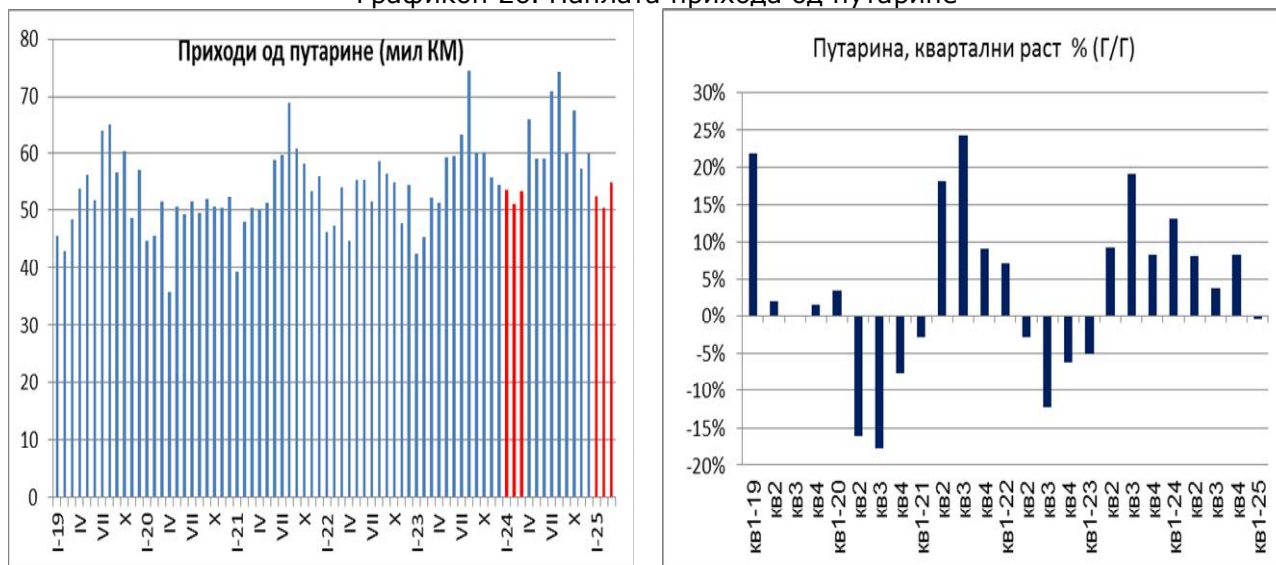
Извор: Подаци УИО и пројекције ОМА

4. Путарина

4.1. Пројекције прихода од путарине за 2025

У јануару 2025.године је забиљежен пад прихода од путарине од 2,1%, а даље погоршање у фебруару од -1,4% је повећало кумулативни пад на -1,8% (Графикон 26, лијево). У марту је остварен раст наплате путарине од 2,5%. Међутим, то није било довољно да се анулира дефицит из прва два мјесеца, тако да је у првом кварталу 2025. остварен пад прихода од путарине од -0,3% (Графикон 26, десно). То је уједно и први квартал са негативним растом у посљедње двије године.

Графикон 26. Наплата прихода од путарине

Извор: Израчун и приказ ОМА на основу података УИО

Пројектовани износ нето наплате путарине у 2025. години износи 739,5 мил КМ, што је за 1% више него у претходној години. У складу са рјешењима Савјета за државну помоћ, пројекције прихода од путарине подразумевају наплату путарине за све обвезнике, осим за жељезнице.

4.2. Пројекције прихода од путарине за период 2026-2028

На дугорочну динамику прихода од путарине су највише су утицале измјене стопа опорезивања. До 2009. године, учешће прихода од путарине није било значајно у приходима од индиректних пореза. Са растом стопе намјенске путарине на средини 2009. године,²⁸ приходи од путарине имају значајније ућешће у индиректним порезима. Посматрано у апсолутним износима, у периоду 2009-2014 нето приходи од путарине су се кретали у распону 250,2-307 мил КМ. Са падом цијена нафте на свјетском тржишту и цијена деривата нафте на тржишту БиХ, у 2015. години расту приходи од путарине. У периоду 2015-2017, нето приходи од путарине су се кретали у распону 320,5-382,7 мил КМ. У фебруару 2018. године поново долази до раста стопе намјенске путарине²⁹, а нето приходи од путарине

²⁸ На средини 2009. године, новим Законом о акцизама уведена је намјенска путарина за финансирање аутопутева у износу од 0,10 КМ/л. Тиме је укупна стопа путарине повећана са 0,15 КМ/л на 0,25 КМ/л.

²⁹ Измјенама Закона из 2017. године (примјена од фебруара 2018. године) члан који регулише основицу и износ путарине је измијењен. Стопа намјенске путарине је повећана са 0,10 КМ/л на 0,25 КМ/л, а раздвојена је на 0,20 КМ/л за изградњу аутопутева и 0,05 КМ/л за изградњу и реконструкцију других путева. Тиме је укупна стопа путарине повећана са 0,25 КМ/л на 0,40 КМ/л.

биљеже нагли скок наплате. У периоду 2018-2023 кретали су се у распону 584-677,7 мил КМ, а значајно колебање у овом периоду последица је рестриктивних мјера у борби против вируса корона, рата у Украјини и последичних огромних разлика у цијенама нафте на свјетском тржишту и деривата нафте на тржишту БиХ. У 2024. години приходи од путарине су износили 732,3 мил КМ.

Оквир 5: Пројекције прихода од путарине

	2024	2025	2026	2027	2028
Пројекције, мил КМ	732,3	739,5	761,6	785,3	811,2
Пројекције, % раста		1,0%	3,0%	3,1%	3,3%
Пројекције, % БДП	1,4%	1,3%	1,3%	1,3%	1,2%

Графикон 27. Нето путарина (наплата и пројекције)

Извор: Подаци УИО и пројекције ОМА

Пројекције путарине прате пројекције релевантних макроекономских показатеља (Оквир 5). Имајући у виду рјешења Савјета за државну помоћ БиХ, пројекције прихода од путарине подразумијевају наплату путарине за све обвезнике, осим за жељезнице. У 2026., 2027. и 2028. години планиране су стопе раста прихода путарине од 3%, 3,1% и 3,3%, респективно (Графикон 27).

IV РИЗИЦИ

Имајући у виду огромне непознанице у тренутку израде пројекција о даљем одвијању ситуације на међународном плану везано за ратна дешавања у свијету, те кориштене претпоставке (ДЕП, макроекономске пројекције), истичемо да постоје значајни ризици за остварење пројекција прихода од индиректних пореза. С обзиром на основне поставке пројекција индиректних пореза и укупне економске услове у БиХ и у свијету, остварење пројектованог нивоа прихода од индиректних пореза у периоду 2025-2028 је подложно сљедећим ризицима: (1) свим ризицима за остварење пројектованих макроекономских показатеља (ДЕП) и (2) ризицима који се односе на саму наплату прихода од индиректних пореза и борбу против сиве економије.

Макроекономски ризици

Пројекције прихода од индиректних пореза су уско везане за пројекције макроекономских показатеља ДЕП-а. Сви ризици које ДЕП помиње у својим пројекцијама по аутоматизму представљају и ризике за пројекције прихода од индиректних пореза, пошто свако одступање реализације ДЕП-ових параметара од њихових пројектованих вриједности неизбјежно доводи и до одступања реализованих од пројектованих прихода од индиректних пореза.

Поврат ПДВ-а на куповину првог стамбеног објекта

Измјене³⁰ Закона о ПДВ-у којима се уводи право на поврат ПДВ-а на куповину првог стамбеног објекта ступиле су на снагу 12.04.2025., али ће се примјењивати након ступања на снагу измјена Правилника о примјени Закона о ПДВ-а, којима ће се прецизирати услови за примјену права на поврат ПДВ-а. Из тог разлога није могуће процијенити статичке ефекте на наплату индиректних пореза у смислу губитака прихода од ПДВ-а. Међутим, динамичка анализа за наредне године требала би узети у обзир процјене кретања макроекономских показатеља, те цјеновну еластичност потражње за становима. **Као могући ризик еластичне потражње за становима јесте неутрализација позитивних ефеката поврата ПДВ-а за физичке особе.** С обзиром да се ради о значајном износу олакшице раст потражње за становима изазване правом на поврат ПДВ-а може имати за посљедицу раст цијена станова, што може одвратити потенцијале купце од куповине станова (одлагањем или одустајањем од куповине), као и остале купце који не би имали право на поврат ПДВ-а. То би, у коначници, могло анулирати олакшицу која се одобрава купцима станова, чиме би се изгубио основни циљ измјене Закона о ПДВ-у.

Укидање царина на увоз роба поријеклом из САД

Приједлог укидања царина на увоз роба поријеклом из САД у БиХ подразумијева привремено укидање царина до потписивања споразума о слободној трговини између БиХ и САД.

Према статичкој процјени, која је заснована на подацима УИО о наплаћеним увозним дажбинама према поријеклу робе у 2024., губици прихода од индиректних пореза би износили 17,2 мил КМ, у чијој структури се 14,7 мил КМ односи на приходе од царина, а остатак на припадајући ПДВ-е (Оквир 6). Динамичка процјена губитка прихода узима у обзир све претпоставке које су кориштене приликом израде пројекција прихода од царина и прихода од ПДВ-а у периоду 2025-2028. У наведеном периоду укупни губици прихода од индиректних пореза (царине и ПДВ) би се кретали од 19,1 мил КМ у 2025. до 22 мил КМ у 2028., што представља 2,5% прихода од царина, 0,2% укупних прихода од индиректних пореза, односно 0,03% БДП (Оквир 6).

³⁰ Службени гласник БиХ бр. 20/25 од 04.04.2025.

Оквир 6: Процјена губитака због укидања царина на увоз из САД

губици:	2024	2025	2026	2027	2028
приходи од ПДВ-а, мил КМ	2,5	2,6	2,7	2,9	3,0
приходи од царина, мил КМ	14,7	16,5	17,2	18,1	19,0
укупно губици прихода, мил КМ		19,1	19,9	20,9	22,0
као % прихода од царина		2,5%	2,5%	2,5%	2,5%
као % прихода од инд.пореза		0,2%	0,2%	0,2%	0,2%
као % БДП		0,03%	0,03%	0,03%	0,03%
Извор: Управа за индиректно опорезивање (Извјештај о наплаћеним дажбинама по поријеклу за 2024); ДЕП (БДП 2025-2028); пројекције ОМА (2025-2028); израчун ОМА.					

Потенцијални ризици у вези ослобађања плаћања путарине

Рјешења Савјета за државну помоћ БиХ у вези ослобађања путарине за руднике и термоелектране носе одређене ризике по наплату индиректних пореза. Имајући у виду рјешења Савјета, пројекције прихода од путарине за период 2025-2028 подразумевају наплату путарине за све обвезнике, осим за жељезнице. Другачији исход евентуалних правних поступака корисника пореске олакшице подразумевао би мању наплату путарине у односу на пројекције, односно, обавезу поврата претходно плаћене путарине обвезницима. С друге стране, поврат олакшице би имао позитиван ефекат на наплату прихода од од путарине. Имајући у виду непознанице у вези динамике наплате поврата и трајања евентуалних правних поступака с тим у вези, поврат олакшице није укључен као једнократни додатни приход у пројекције прихода за период 2025-2028.

Остали ризици из сфере индиректних пореза

У ризике који могу угрозити извршење пројекција наплате прихода од индиректних пореза у сфери политике и администрирања индиректним порезима можемо убројати сљедеће:

- Слабљење борбе против црног тржишта дуванских прерађевина након окончања хармонизације пореског оптерећења цигарета у БиХ са стандардима ЕУ;
- Слабљење борбе против ПДВ превара, поготово у сфери поврата, који, у ситуацији пада запослености и неликвидности обвезника постају атрактивни за преваре;
- Предлагање измјена политике индиректног опорезивања као што су: диференциране стопе ПДВ-а, привремено укидање акциза на деривате, захтјеви за ослобађањем или исплату поврата за промет у земљи и сл.

Додатак: Посљедње пројекције међународних институција*i. Пројекције Европске комисије (ЕК)*

На основу Табеле 7. могу се видјети пројекције реалног раста БДП-а и инфлације за период од 2024. до 2026. године из посљедњих пројекција ЕК.³¹ За 2024. годину је процијењено да је у ЕУ остварен реални раст БДП-а од 0,9%, док се за 2025. и 2026. годину пројектују стопе раста од 1,5% и 1,8%, респективно. Што се тиче стопе инфлације у ЕУ, процијењује се да ће пасти са 2,6% у 2024. години на 2,4% у 2025., те на 2% у 2026. години.

Табела 7. Пројекције ЕК, јесен 2024

Пројекција	Реални раст БДП-а (%)				Инфлација (%)		
	2024	2025	2026		2024	2025	2026
Евروزона	0,8	1,3	1,6		2,4	2,1	1,9
ЕУ	0,9	1,5	1,8		2,6	2,4	2

Извор: European Economic Forecast, Autumn 2024

ii. Пројекције Међународног монетарног фонда (ММФ)

Посљедње пројекције ММФ-а датирају из јануара 2025. године.³² Према наведеном извору, процијењује се да је глобални раст у 2024. години износио 3,2%, те да ће стопа раста у 2025. и 2026. години износити једнаких 3,3% (Табела 8).

Осим пројекција за свјетску економију, у Табели 8. представљене су ММФ-ове пројекције за Еврозону.

Табела 8. Пројекције реалног раста БДП-а, ММФ, јануар 2024

	Пројекција			Разлика у односу на WEO из отобра 2024.	
	2024	2025	2026	2024	2025
World Output	3,2	3,3	3,3	0,1	0,0
Euro Area	0,8	1,0	1,4	-0,2	-0,1

Извор: IMF, World Economic Outlook Update, January 2025.

iii. Пројекције Европске централне банке (ЕЦБ)

У пројекцијама ЕЦБ из марта 2025. године очекује се да ће просјечни годишњи раст реалног БДП-а у Еврозони износити 0,9% у 2025. години, а да ће ојачати на 1,2% у 2026. и 1,3% у 2027. години.

Табела 9. Пројекције ЕЦБ раста БДП-а и инфлације за Еврозону, март 2025.

	2024	2025	2026	2027
Реални БДП	0,8	0,9	1,2	1,3
Инфлација мјерена <i>HICP</i> -ом	2,4	2,3	1,9	2,0

Извор: Пројекције ЕЦБ из марта 2025. године; www.ecb.europa.eu³¹ European Economic Forecast, Autumn 2024, October 2024³² IMF, World Economic Outlook Update, January 2025

Кретање прихода од акциза на пиво

(пише: Мирјана Поповић, стручни савјетник - макроекономиста)

Сажетак

Анализа кретања прихода од акциза на пиво у Босни и Херцеговини (у даљем тексту: БиХ) наставак је анализа објављених у претходним бројевима билтена Одјељења³³ у чијем фокусу је:

- Годишња наплата укупних прихода од акциза на пиво и прихода од акциза на увозно и домаће пиво у периоду 2021³⁴-2024³⁵. година, као и годишња стопа раста ових прихода за период 2022-2024. година.
- Квартална наплата укупних прихода од акциза на пиво и прихода од акциза на увозно и домаће пиво за период први квартал (Q1) 2021-четврти квартал (Q4) 2024³⁶. година, као и квартална стопа раста ових прихода за период први квартал (Q1) 2022-четврти квартал (Q4) 2024. година.
- Мјесечна наплата укупних прихода од акциза на пиво и прихода од акциза на увозно и домаће пиво за период јануар 2021-фебруар 2025³⁷. година, као и мјесечна стопа раста ових прихода за период јануар 2022-фебруар 2025. година.

Циљеви анализе су идентификација трендова у наплати прихода од акциза на пиво, разликовање прихода од домаће и увозне производње и утврђивање фактора који утичу на промјене у приходима. **Анализа трендова и утицаја подразумјева преглед наплате прихода током задњих година, сезонске ефекте, утицај економских фактора** попут инфлације, раста плата или смањења куповне моћи што утиче на потрошњу пива.

1. Годишње кретање прихода од акциза на пиво

Укупни приходи од акциза имају велико учешће у укупним приходима од индиректних пореза, док укупни приходи од акциза на пиво у укупним приходима од акциза у 2024. години учествују са 2,7%.

Графиком један приказано је кретање годишње наплате прихода од акциза на пиво за период 2021-2024. година, у милионима КМ. Приказана је годишња наплата укупних прихода од акциза на пиво у посматраном временском периоду и годишња наплата прихода од акциза раздвојена на компоненте: приходи од акциза на увозно и домаће пиво.

³³ О политици опорезивања пива и наплати прихода од акциза на пиво више у: Поповић, М. (2022). "Анализа наплате прихода од акциза на пиво". ОМА билтен бр. 205/206

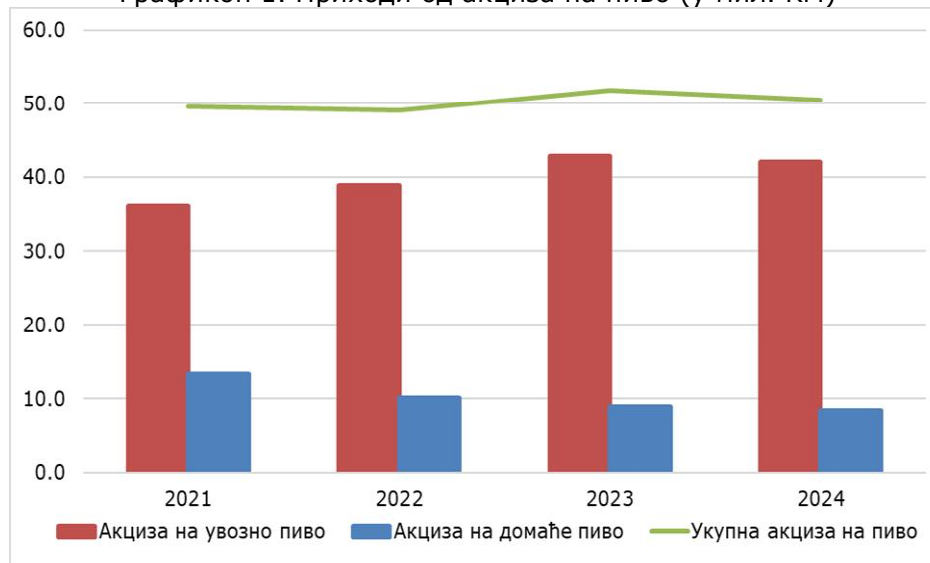
³⁴ Због појаве пандемије Covid-19, 2020. година није релевантна за поређење

³⁵ Последњи расположиви годишњи подаци

³⁶ Последњи расположиви квартални подаци

³⁷ Последњи расположиви мјесечни подаци

Графикон 1. Приходи од акциза на пиво (у мил. КМ)

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Графиконом је приказано кретање прихода од акциза на пиво у периоду 2021-2024. година. У 2024. години наплата ових прихода је у благом паду у поређењу са претходном годином. Забиљежен је пад прихода од акциза на пиво из увоза, као и смањење прихода од акциза на домаћа пива, што резултује смањењу укупних прихода од акциза на пиво. Приходи од акциза на увозно пиво су до 2023. године имали тенденцију раста, док је са друге стране, наплата прихода од акциза на домаће пиво из године у годину све мања. Највећи узрок овог смањења јесу **преференције потрошача и разноврсност понуде** пива из увоза, **цјеновна конкурентност увозног пива** које је доступно по нижим цијенама што ствара нелојалну конкуренцију домаћим произвођачима, **пад производње и потрошње домаћег пива** и **недовољна заступљеност занатског "craft" пива**. Иако популарност занатског пива расте на глобалном нивоу, у БиХ овај тренд није довољно развијен због ограничене дистрибутивне мреже, што утиче на укупну продају домаћег пива, док константна **доминација увозног пива на тржишту БиХ** додатно отежава положај домаћих произвођача.

1.1. Годишње кретање укупних прихода од акциза на пиво

Графиконом два приказано је годишње кретање наплате укупних прихода од акциза на пиво за период 2021-2024. година, у милионима КМ (лијева вертикална скала) и годишња стопа раста ових прихода за период 2022-2024. година (десна вертикална скала)³⁸.

³⁸ у поређењу са претходном годином

Графикон 2. Укупни приходи од акциза на пиво (у мил. КМ и % раста)

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

У 2024. години наплата укупних прихода од акциза на пиво је у паду -2,5% у односу на наплату ових прихода у 2023. години, док је у 2023. години наплата ових прихода забиљежила знатан раст од 5,5% у поређењу са наплатом у 2022. години. Благи пад укупних прихода од акциза на пиво од -1,0% забиљежен је и у 2022. години у поређењу са њиховом наплатом у 2021. години (графикон 2, % раста).

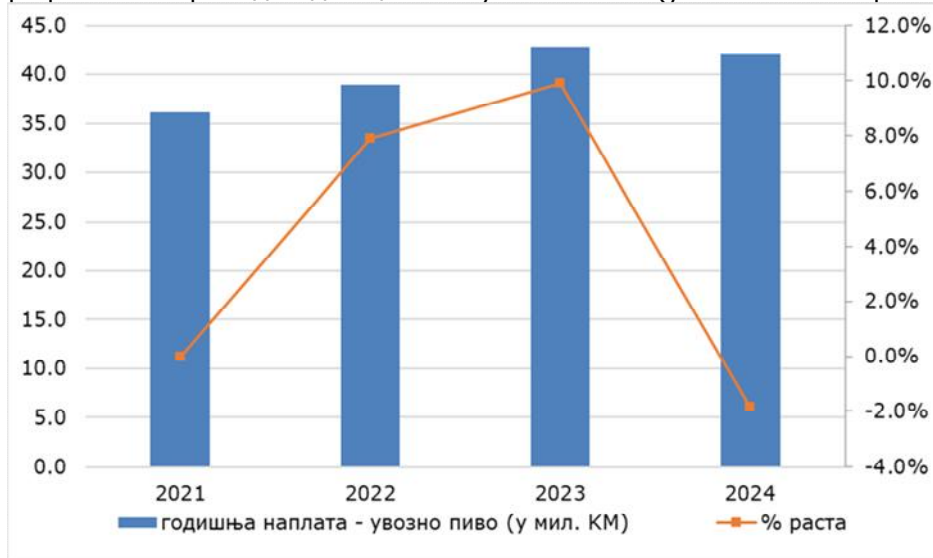
Поред годишње наплате укупних прихода од акциза на пиво у периоду 2021-2024. година, у наставку анализе приказана је наплата прихода од акциза на увозно и домаће пиво за исти период, која пружа детаљнију слику о преференцијама потрошача и утицају других спољних фактора на потрошњу овог акцизног производа.

1.2. Годишње кретање прихода од акциза на увозно пиво

Графиконом три приказано је годишње кретање наплате прихода од акциза на увозно пиво за период 2021-2024. година, у милионима КМ (лијева вертикална скала), као и годишња стопа раста ових прихода за период 2022-2024. година (десна вертикална скала)³⁹.

³⁹ у поређењу са претходном годином

Графикон 3. Приходи од акциза на увозно пиво (у мил. КМ и % раста)

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

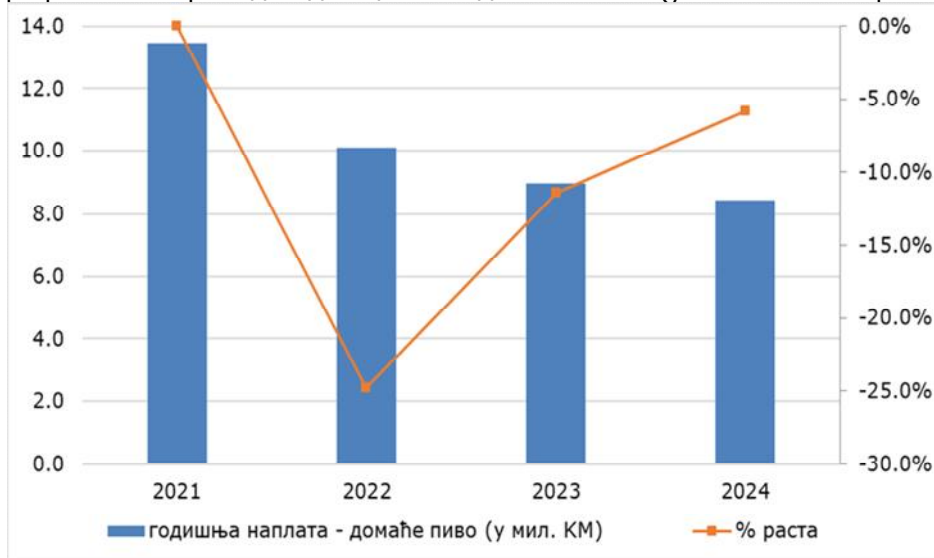
Како највећи удио у укупним приходима од акциза на пиво имају приходи од акциза на увозно пиво, тако је највећи утицај на повећање наплате укупних прихода од акциза на пиво имала наплата прихода од акциза на пиво из увоза. Приходи од акциза на увозно пиво у 2024. години забиљежили су благи пад од -1,8% у односу на 2023. годину, док је у претходне двије године забиљежен раст ових прихода за 9,9% у 2023. и 7,9% у 2022. години, а у односу на претходну годину (графикон 3, % раста). Континуирано повећање наплате прихода од акциза на пиво из увоза из године у годину последица је преференција потрошача, све већа популарност увозног пива у односу на домаћа, као и агресивнијег ширења понуде дистрибутера пива из увоза. Знатно већа понуда увозног пива у односу на домаће произвођаче и незнатне разлике у продајној цијени додатни су разлози за повећање потрошње увозног у односу на домаће пиво.

1.3. Годишње кретање прихода од акциза на домаће пиво

Графиконом четири приказано је кретање годишње наплате прихода од акциза на домаће пиво за период 2021-2024. година, у милионима КМ (лијева вертикална скала), као и годишња стопа раста ових прихода за период 2022-2024. година (десна вертикална скала)⁴⁰.

⁴⁰ у поређењу са претходном годином

Графикон 4. Приходи од акциза на домаће пиво (у мил. КМ и % раста)

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

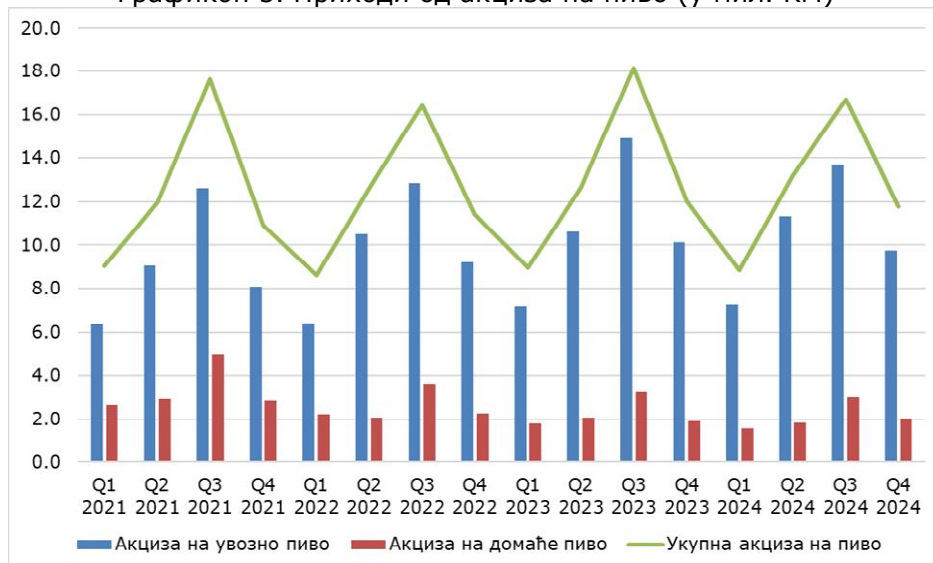
За разлику од све популарнијег пива из увоза, наплата прихода од акциза на домаће пиво је мања из године у годину. Тако је у 2024. години наплаћено -5,8% мање ових прихода у односу на 2023. годину, док је наплата ових прихода у 2023. години мања за -11,4%, а у 2022. години мања за чак -24,8% у односу на претходну годину (графикон 4, % раста). Пад потражње за домаћим пивом у БиХ, упркос добром квалитету воде и отварању нових тржишта, може бити посљедица неколико кључних фактора као што су промјена потрошачких навика посебно код младих који све више преферирају међународне брендове док традиционални конзументи домаћих брендова пива полако опадају у броју, те перцепција квалитета и престижа пива из увоза која често имају јачи бренд и препознатљивост што их чини пожељнијим чак и када домаћи производи имају сличан или бољи квалитет. Такође, агресивнија маркетиншка доминација страних брендова и већа диверсификација увозног пива чији брендови нуде широк спектар различитих стилова и укуса, додатно утичу на смањење потражње за домаћим брендовима који често остају при традиционалним рецептима.

2. Квартално кретање прихода од акциза на пиво

Квартална динамика наплате прихода од акциза на пиво зависи од сезонских, економских и регулаторних фактора као што су сезоналност, потрошачке навике, туристичка сезона, дистрибутивне стратегије, акције, маркетиншке кампање и сл.

Графиконом пет приказано је квартално кретање прихода од акциза на пиво за период (Q1) 2021-(Q4) 2024. година у милионима КМ. Приказана је квартална динамика кретања укупних прихода од акциза на пиво, као и прихода од акциза на увозно и домаће пиво за овај период.

Графикон 5. Приходи од акциза на пиво (у мил. КМ)

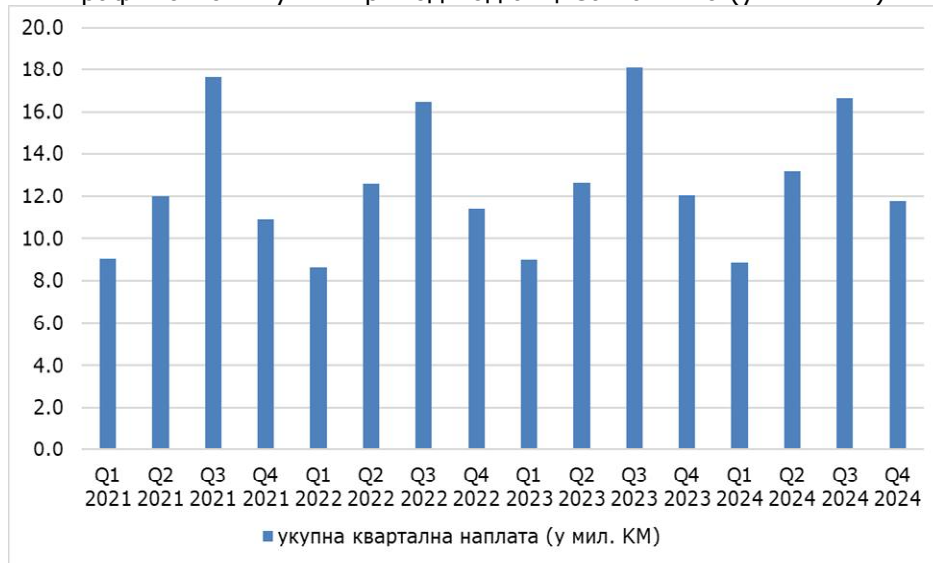
Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Подаци приказани графиконом представљају анализу сезонског тренда на који највећи утицај имају временски услови. У складу с тим, највећа потрошња пива у посматране четири године забиљежена је у трећим кварталима, односно у топлим мјесецима, што подразумева већи увоз и већу наплату акциза у љетном периоду. Потрошња пива у преосталим кварталима опада, најчешће због преласка потрошача на друга алкохолна пића као што су вино, ракија и кухана алкохолна пића. Долазак туриста у љетном периоду додатно повећава потрошњу пива у земљи, док зимски туризам може дјелимично подстаћи потрошњу овог акцизног производа у скијалиштима, али не може достићи ниво љетне сезоне. У наставку је приказана детаљнија анализа укупних прихода од акциза на пиво, прихода од акциза на увозно и домаће пиво као и стопа раста ових прихода по кварталима за анализирани период.

2.1. Квартално кретање укупних прихода од акциза на пиво

Графиконом шест приказано је квартално кретање наплате укупних прихода од акциза на пиво, у милионима КМ за период Q1 2021 – Q4 2024. године.

Графикон 6. Укупни приходи од акциза на пиво (у мил. КМ)

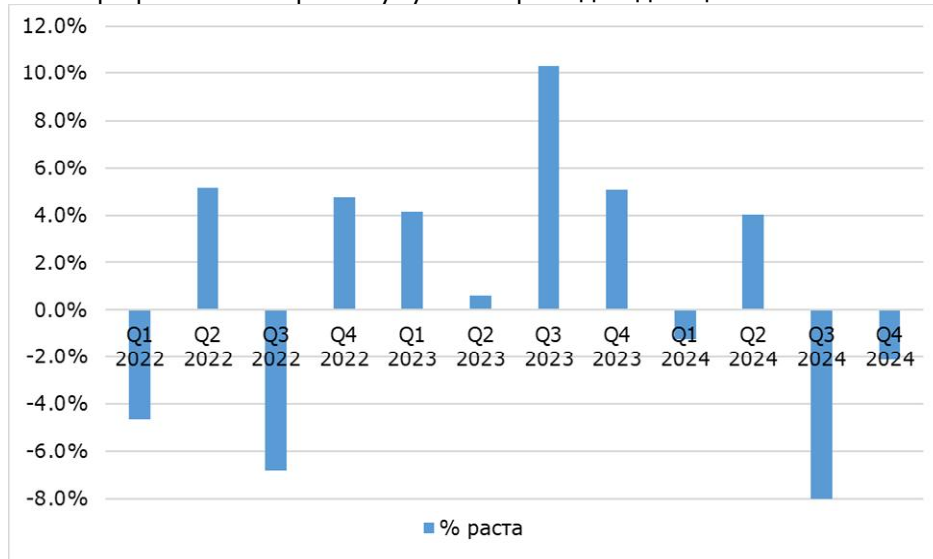

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Као што је наведено, кретање наплате укупних прихода од акциза на пиво на кварталном нивоу у посматраном периоду је сезонског карактера те је наплата ових прихода у анализираном периоду највећа у трећим кварталима. Промоције и попусти који се често организују у љетним мјесецима и пред новогодишње празнике додатно утичу на краткорочне скокове у наплати акциза на пиво.

Графиконом седам приказана је квартална стопа раста укупних прихода од акциза на пиво за период Q1 2022 – Q4 2024. године, а у односу на исти квартал претходне године.

Графикон 7. % раста укупних прихода од акциза на пиво

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Анализом кварталних кретања укупних прихода од акциза на пиво забиљежено је смањење у наплати ових прихода у првом, трећем и четвртном кварталу 2024. године за -1,2%, -8,0% и -2,1%, као и у првом и трећем кварталу 2022. године. У посматраном периоду највеће

повећање у наплати ових прихода забиљежено је у трећем кварталу 2023. године 10,3%, док је у 2024. години једино повећање забиљежено у другом кварталу 4,0%, а у поређењу са истим кварталима претходне године.

2.2. Квартално кретање прихода од акциза на увозно пиво

Графиконом осам приказано је квартално кретање наплате прихода од акциза на увозно пиво, у милионима КМ за период Q1 2021 – Q4 2024. године.

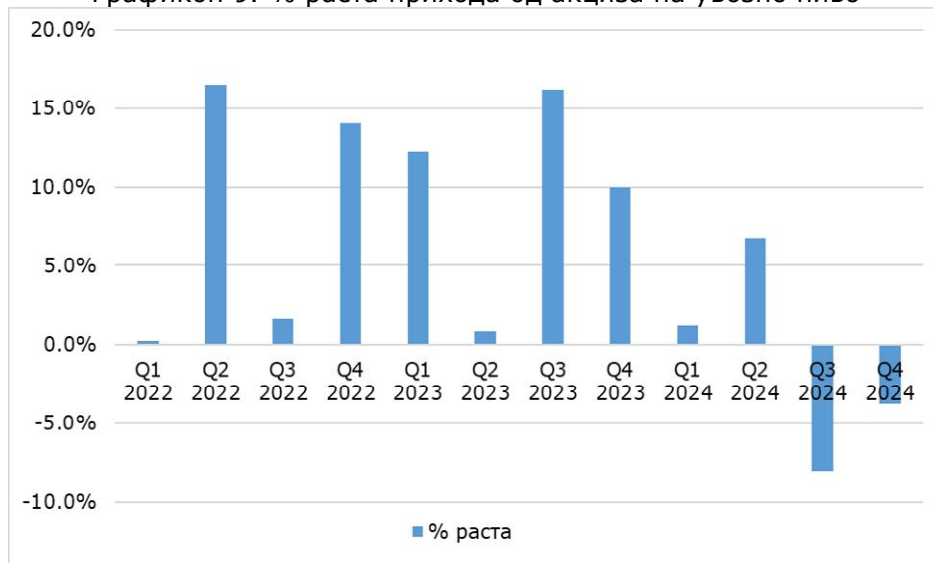

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Као и код кретања укупних прихода од акциза на пиво, квартално кретање наплате прихода од акциза на увозно пиво је такође сезонског карактера, те је највећа наплата ових прихода у трећим кварталима.

Графиконом девет приказана је квартална стопа раста прихода од акциза на увозно пиво за период Q1 2022 – Q4 2024. године, а у односу на исти квартал претходне године.

Графикон 9. % раста прихода од акциза на увозно пиво

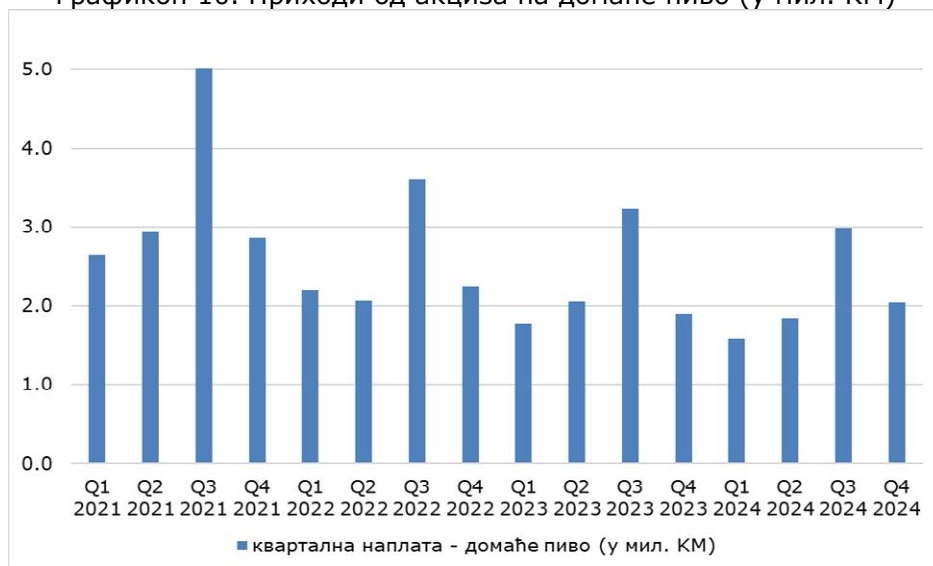
Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Квартална наплата прихода од акциза на пиво из увоза у посматраном периоду има позитиван тренд закључно са другим кварталом 2024. године, након чега је забиљежено смањење у наплати ових прихода у задња два квартала -8,1% у трећем кварталу, односно -3,8% у четвртм кварталу. Највећи раст ових прихода забиљежен је у другом кварталу 2022. године 16,5% и четвртм кварталу исте године 14,0%, као и у првом кварталу 2023. године 12,2%, и трећем кварталу 2023. године 16,2%, а у поређењу са истим кварталима претходне године.

2.3. Квартално кретање прихода од акциза на домаће пиво

Графиконом 10 приказано је квартално кретање наплате прихода од акциза на домаће пиво, у милионима КМ за период Q1 2021 – Q4 2024. године.

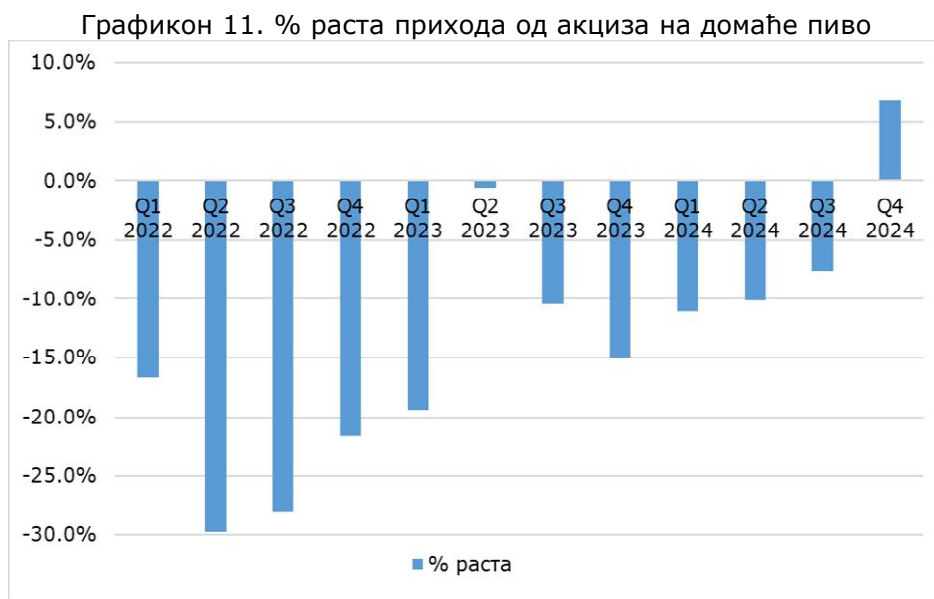
Графикон 10. Приходи од акциза на домаће пиво (у мил. КМ)

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Ови подаци су у опадању што указује на тренд смањена прихода од акциза на домаће пиво. Овакав тренд може се објаснити комбинацијом више фактора од којих је најважнији пад потрошње домаћег пива. 2021. годину карактерише опоравак након пандемијског шока када у другом и трећем кварталу долази до сезонски повећане потрошње, док у четвртном кварталу временски услови утичу на смањење потрошње. Инфлација током 2022. године, те раст цијена трошкова производње у 2023. години доприносе већем смањењу, док је најнижи приход од акциза на домаће пиво забиљежен у 2024. години те повезан са конкуренцијом из увоза, слабијим маркетингом и неопорављањем тржишта и производње.

Графиком 11 приказана је квартална стопа раста прихода од акциза на домаће пиво за период Q1 2022 – Q4 2024. године, а у односу на исти квартал претходне године.

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

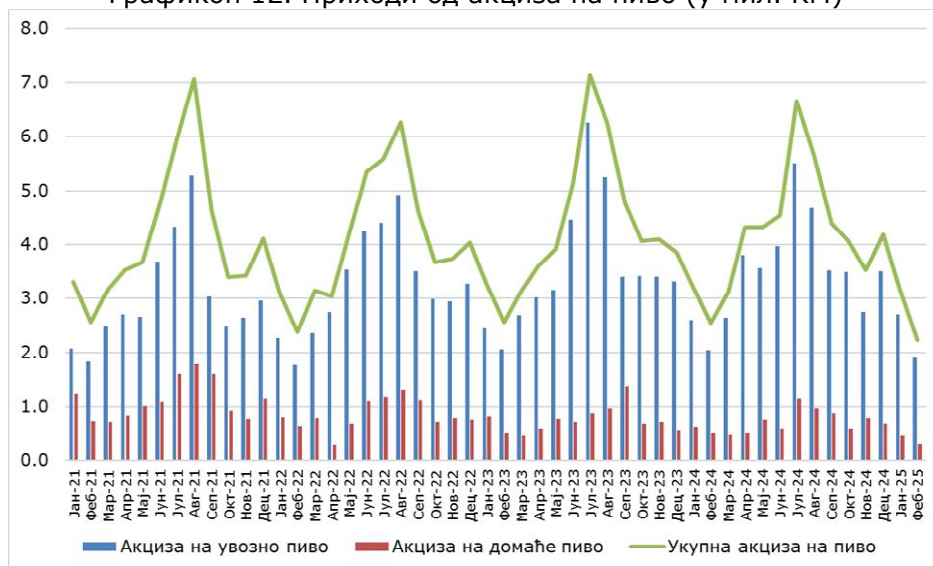
Негативан тренд наплате прихода од акциза на домаће пиво на кварталном нивоу забиљежен је у свим посматраним кварталима изузев у посљедњем кварталу 2024. године када је евидентирано повећање од 6,8%. Највеће смањење ових прихода евидентирано је у другом кварталу 2022. године -29,8%, трећем и четвртном кварталу исте године, -28,1% односно -21,6%, а у поређењу са истим кварталима претходне године. Најмање смањење у наплати ових прихода забиљежено је у другом кварталу 2023. године -0,6%.

3. Мјесечно кретање прихода од акциза на пиво

Основни циљ анализе мјесечне наплате прихода од акциза на пиво у односу на годишње и квартално кретање је праћење краткорочних трендова и идентификација сезонских, економских или тржишних промјена које утичу на ове приходе. Мјесечна анализа омогућава брзо уочавање сезонских осцилација и помаже у раној детекцији проблема у наплати, што доводи до бржег доношења одлука и прилагођавања пореске стратегије. Праћење наплате ових прихода на мјесечном нивоу доприноси утврђивању стабилности и предвидивости ових прихода, проучавању утицаја сезонског фактора, инфлације и промјена у преференцијама потрошача. Такође, у фокусу мјесечне анализе је детаљнији приказ кретања ових прихода под утицајем многобројних спољних фактора на цијену пива, конзумирану количину, понашање и преференције потрошача.

Графиком 12 приказано је мјесечно кретање прихода од акциза на пиво за наведени период од јануара 2021. године до фебруара 2025. године, у милионима КМ. Приказано је мјесечно кретање укупне наплате прихода од акциза на пиво у посматраном временском периоду, као и мјесечно кретање наплате прихода од акциза на увозно и домаће пиво.

Графикон 12. Приходи од акциза на пиво (у мил. КМ)

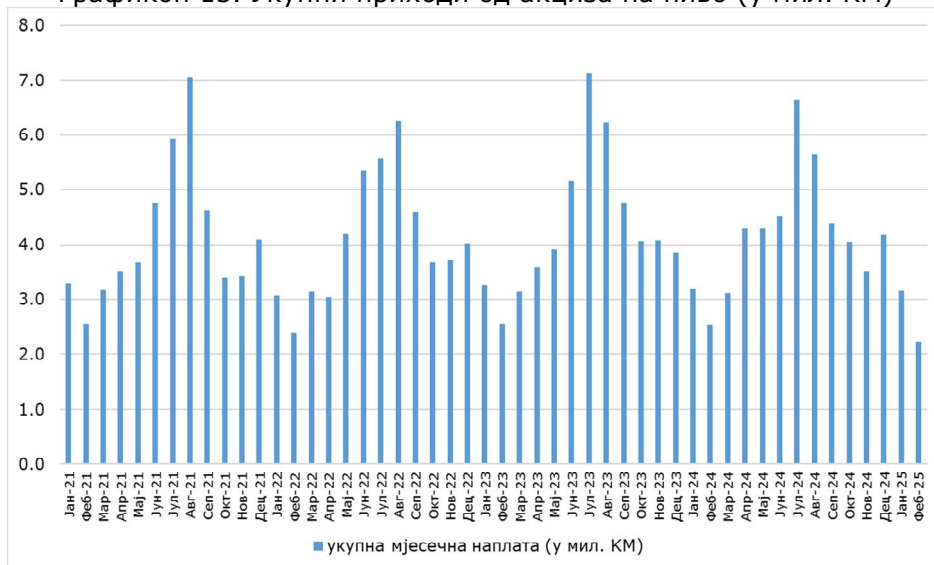
Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Из графика се може закључити да временски услови и сезонски фактор имају највећи утицај када су у питању ови приходи, те је највећа наплата прихода од акциза на пиво на мјесечном нивоу у љетним мјесецима. Због комбинације сезонских, социјалних и психолошких фактора који утичу на навике потрошача, највећа потрошња пива је у периоду од јуна до септембра. Љетна потрошња пива је највећа због високих температура, већег броја друштвених активности, туризма, маркетинга и других околности које стварају амбијент за повећану продају и конзумацију. Након љета потрошња благо опада до децембра. Комбинација повећане празничне потрошње, угоститељских догађаја, маркетинга и туристичких фактора доводи до скока наплате акциза на пиво у децембру. Детаљнија анализа кретања укупних мјесечних прихода од акциза на пиво и мјесечних прихода од акциза на увозно и домаће пиво приказана је у наставку.

3.1. Мјесечно кретање укупних прихода од акциза на пиво

Графиком 13 приказано је мјесечно кретање наплате укупних прихода од акциза на пиво, у милионима КМ за период јануар 2021 – фебруар 2025. године.

Графикон 13. Укупни приходи од акциза на пиво (у мил. КМ)

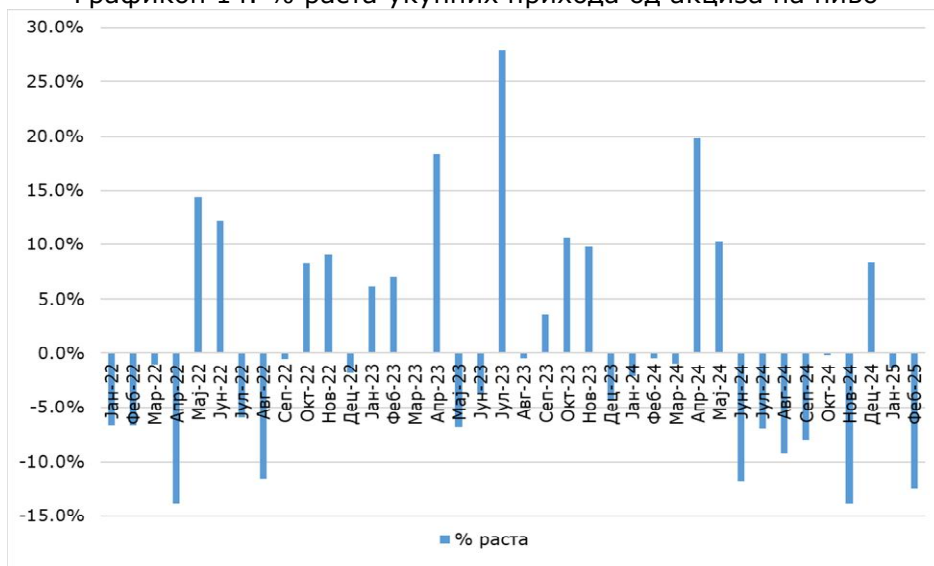

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Највећа наплата укупних прихода од акциза на пиво забиљежена је сваке године у јулу и августу када је потрошња пива највећа. Поред претходно наведених сезонских фактора који повећавају потрошњу пива током љетних мјесеци, постоје и додатни разлози због којих наплата акциза на пиво достиже врхунац у јулу и августу. Појачана производња и дистрибуција у прољеће и почетком љета како би се могла задовољити растућа потражња, раст сезонског запошљавања што повећава куповну моћ и потрошњу на пића укључујући пиво, као и други фактори чијом комбинацијом ови приходи достижу максимум током љета.

Графиконом 14 приказана је мјесечна стопа раста укупних прихода од акциза на пиво за период јануар 2022 – фебруар 2025. године, а у односу на исти мјесец претходне године.

Графикон 14. % раста укупних прихода од акциза на пиво

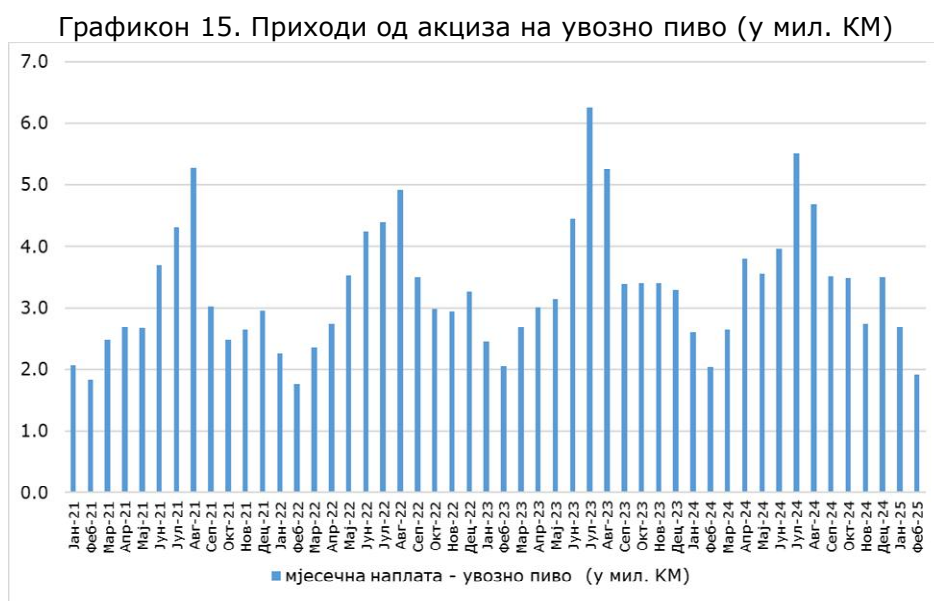

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Током прва два мјесеца текуће године евидентиран је пад укупних прихода од акциза на пиво у јануару -1,3% и фебруару -12,4%. Раст прихода од акциза на пиво на мјесечном нивоу у 2024. години забиљежен је у априлу 19,8%, мају 10,2% и децембру 8,3%, док је у преосталим мјесецима евидентирано смањење ових прихода, од чега је највећи пад забиљежен у новембру -13,9% и јуну -11,8%. У посматраном периоду највеће повећање од 27,9% ових прихода забиљежено је у јулу 2023. године.

3.2. Мјесечно кретање прихода од акциза на увозно пиво

Графиконом 15 приказано је мјесечно кретање наплате прихода од акциза на увозно пиво, у милионима КМ за период јануар 2021. – фебруар 2025. године.

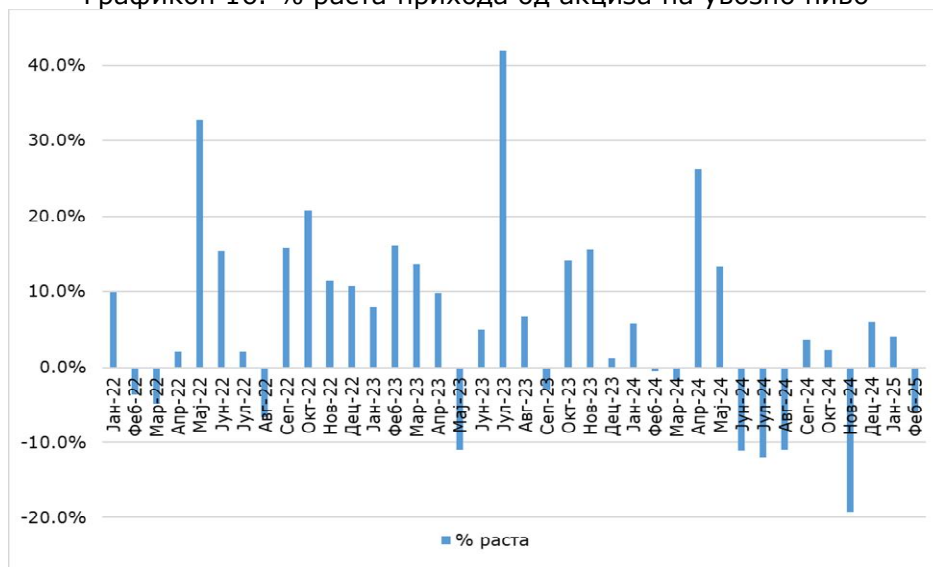

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Као и код укупних прихода од акциза на пиво приказаних на мјесечном нивоу, највећа наплата прихода од акциза на увозно пиво је такође у љетним мјесецима. У посматраном периоду, највећа наплата ових прихода забиљежена је у јулу 2023. године, док је најмања наплата забиљежена у фебруару 2022. године.

Графиконом 16 приказана је мјесечна стопа раста прихода од акциза на увозно пиво за период јануар 2022 – фебруар 2025. године, а у односу на исти мјесец претходне године.

Графикон 16. % раста прихода од акциза на увозно пиво

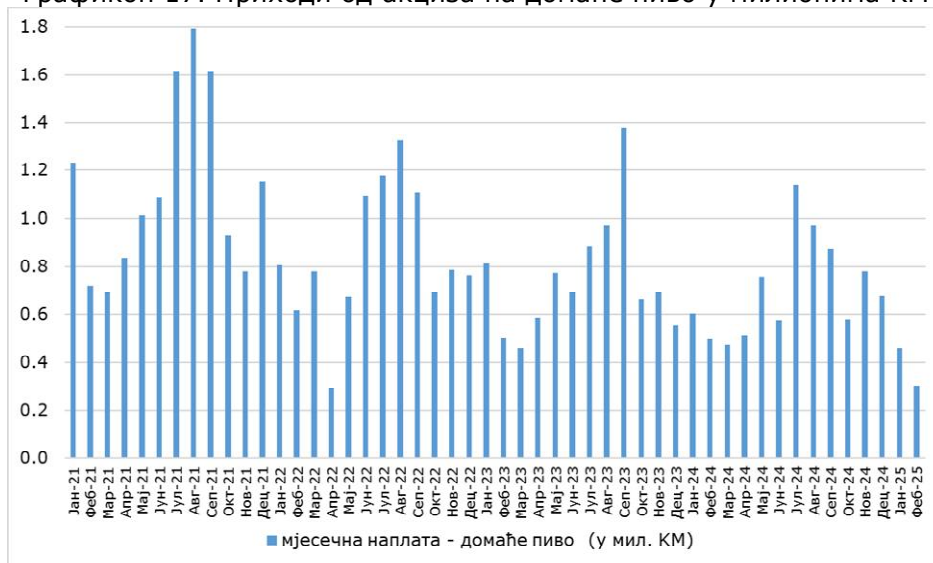
Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

С обзиром да потрошња пива из увоза има велико учешће у укупној потрошњи пива, стопа раста прихода од акциза остварених од пива из увоза у великој мјери утиче на стопу раста укупних прихода од акциза на пиво. У јануару текуће године забиљежен је раст ових прихода 3,9% док је у фебруару евидентирано смањење у њиховој наплати за -5,9%. Током 2024. године највећи раст забиљежен је у априлу 26,1%, а највећи пад у новембру -19,3%. У мјесецима кључним у наплати ових прихода евидентирано је смањење у истој години у јуну -11,0%, јулу -12,0% и августу -10,9%. У посматраном периоду највећи раст прихода од акциза на увозно пиво на мјесечном нивоу забиљежен је у јулу 2023. године 42,0%.

3.3. Мјесечно кретање прихода од акциза на домаће пиво

Графиконом 17 приказано је мјесечно кретање наплате прихода од акциза на домаће пиво, у милионима КМ за период јануар 2021 – фебруар 2024. године.

Графикон 17. Приходи од акциза на домаће пиво у милионима КМ

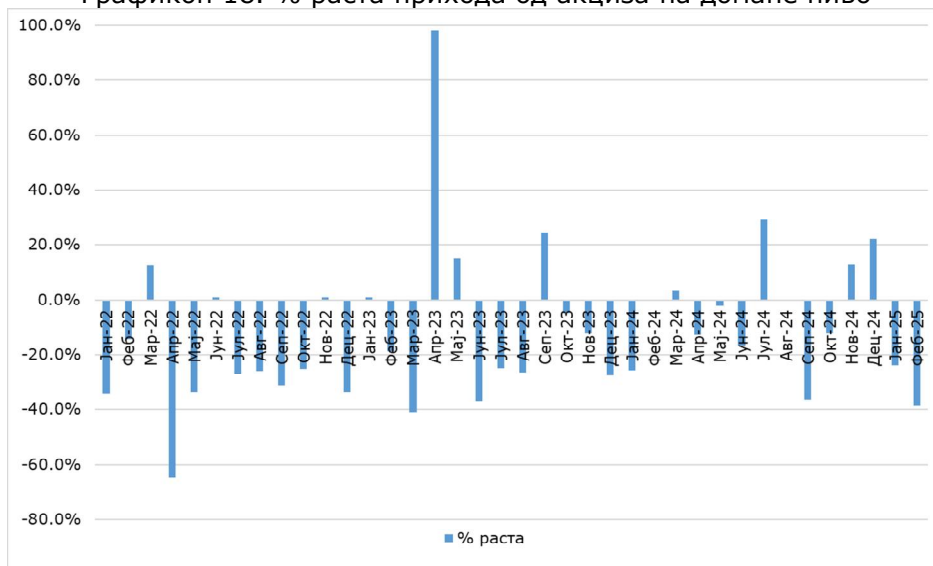

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Потрошња домаћег пива из годину у годину све је мања. Као и код прихода од акциза на увозно пиво и укупних прихода од акциза на пиво, наплата ових прихода такође је сезонског карактера и највећа је у љетним мјесецима. Највећа наплата у посматраном периоду забиљежена је у августу 2021. године, док је најмања наплата евидентирана у априлу 2022. године.

Графиком 18 приказана је мјесечна стопа раста прихода од акциза на домаће пиво за период јануар 2022 – фебруар 2025. године, а у односу на исти мјесец претходне године.

Графикон 18. % раста прихода од акциза на домаће пиво

Извор: Подаци Управе за индиректно опорезивање БиХ, приказ ОМА

Прва два мјесеца текуће године биљеже смањење прихода од акциза на домаће пиво -23,8% јануар, односно -38,9% фебруар. Током претходне године повећање ових прихода забиљежено је у марту 3,3%, јулу 29,1%, новембру 12,9% и децембру 22,1%, док је у преосталим мјесецима евидентирано смањење. Највећи пад прихода од акциза на домаће пиво у посматраном периоду забиљежен је у априлу 2022. године -64,7%, док је највећи раст евидентиран у априлу 2023. године 98,1%, а у односу на исти мјесец претходне године.

Архива билтена:

http://www.oma.uino.gov.ba/04_objasnjenja.asp?l=s